

Vantaan ikäääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma 2016-2017



Vantaa
Vanda

Sisällys

1 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAUSTA JA TARKOITUS.....	2
2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMAN VALTAKUNNALLISET JA VANTAALAISET LÄHTÖKOHDAT ..	4
3 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTI VANTAALLA.....	6
4 VANTAAN KAUPUNGIN TOIMINTA IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ	11
4.1 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALALLA	12
4.1.1 Vanhuspalvelut	14
4.1.2 Terveyspalvelut	22
4.1.3 Ikääntyneen väestön hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat	24
4.2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN KONSERNI- JA ASUKASPALVELUJEN TOIMIALALLA	28
4.3 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN SIVISTYSTOIMEN TOIMIALALLA	29
4.4 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN MAANKÄYTÖN, RAKENTAMISEN JA YMPÄRISTÖN TOIMIALALLA	32
5 VANHUSNEUVOSTO JA YHTEISTYÖVERKOSTOT IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ	34
6 TOIMENPITEET JA VASTUUT	38
7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN SEURANTA.....	41
LÄHTEET	42

1 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAUSTA JA TARKOITUS

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma 2016—2017 sisältää:

- ikääntyneen väestö hyvinvoinnin tilan arvioinnin
- tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi ja kehittämiseksi
- eri toimialojen vastuut toimenpiteiden toteuttamisessa
- kuvauksen siitä, miten kunta toteuttaa yhteistyötä kunnan eri toimialojen, julkisten tahojen, yritysten ja järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa
- toimenpideohjelman.

Odotettavissa oleva elinikä on vuosi vuodelta kasvanut. Suomessa ja Vantaalla miehet elävät keskimäärin 76 ja naiset 83 vuotta. Valtaosa 65 vuotta täyttäneistä ja suurin osa 75 vuotta täyttäneistä henkilöistä on aktiivisia ja osallistuvia kansalaisia ja kuntalaisia. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystaloudesta (980/2012), ns. vanhuspalvelulaki, kattaa sekä ikääntyneen väestön että iäkkään henkilön. Ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan eläkeikäistä väestöä ja iäkkäällä henkilöllä sellaista ikääntyneeseen väestöön kuuluvaa henkilöä, jolla toimintakyky on heikentynyt ikääntymiseen liittyvien syiden johdosta (STM & Suomen Kuntaliitto 2013).

Vantaan väestö vanhenee nopeasti ja myönteisestä hyvinvointikehityksestä huolimatta palvelujen tarve ja kysyntä kasvavat nopeasti. Tiukkenevan talouden myötä palvelujen tarve kasvaa nopeammin kuin käytettävät voimavarat.

Vantaalla nostettiin jo vuonna 2006 kaupungin kriittiseksi menestystekijäksi "Yhteinen vastuu hyvästä vanhuudesta". Tämän lisäksi kaikilla toimialoilla on ikäihmisille suunnattua palvelutuotantoa ja toimialojen välinen yhteistyö on tiivistä. Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa (STM 2013) korostetaan palvelurakenteiden ja sisällön kehittämisessä toimintakyvyn parantamista, itsenäisen selviytymisen vahvistamista, aktiivisen osallistumisen lisäämistä, esteettömän ympäristön luomista ja kansalaisten yhdenvertaista oikeutta palveluihin. Ikääntyneiden neuvonta ja ohjaus ovat tärkeitä palvelumuotoja, joilla vahvistetaan itsenäistä elämää. Tärkeimpinä tavoitteina ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ennalta ehkäisevä toiminta, kotona asumisen tukeminen sekä kattava yksilökohtainen palvelutarpeen arviointi.

Vanhuspalvelulaki (980/2012) ja laatusuositus (STM 2013) velvoittavat kuntia laatimaan toimialojen yhteistyönä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman, jonka tavoitteena on turvata hyvä ikääntyminen ja parantaa palveluja. Vanhuspalvelulaki määrittää tarkemmin ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman sisältöä.

Suunnitelman tavoitteena on

- tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista
- parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa

- parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt toimintakykynsä sitä edellyttää
- vahvistaa iäkkään henkilön mahdollisuutta vaikuttaa hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista.

Vanhuspalvelulain (980/2012) mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntouttavia toimenpiteitä. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain. Suunnitelma on osa kunnan kuntastrategiaa ja kunnan muuta strategista johtamista. Suunnitelman tulee täyttää laissa suunnitelmalle asetetut tavoitteet. (STM & Suomen Kuntaliitto 2013.)

Vantaalle on laadittu vuosille 2010–2015 ikääntymispoliittinen ohjelma Viksu. Ohjelma antoi suuntaviivat yhteistyölle ja palvelujen kehittämiselle huomioiden kaikki kaupungin toimijat. Yhteisen vastuun konkreettiseksi toteuttamiseksi muodostettiin toimijaverkostoja. Ikääntymispoliittinen ohjelma Viksu sisälsi kuusi palvelulupausta, joille asetetut tavoitteet ohjasivat ikäihmisten hyvinvoinnin edistämistä, osallisuuden lisäämistä ja palvelujen kehittämistä. Ohjelman etenemisestä raportoititiin vuosittain kaupunginvaltuustolle. Vantaan ikääntymispoliittisen ohjelman aikana toteutettiin useita ikäihmisten palvelujen parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä, kuten laadittiin senioreille nettisivut, päivitettiin ikäihmisten palveluopas, laajennettiin Seniori-infoja kaikkiin yhteispalvelupisteisiin, aloitettiin senioreiden ohjaus kirjastoissa, toteutettiin erilaisia kampanjoita ja toteutettiin IKÄPALO-hanke.

Vantaan vanhuspoliittisen ohjelman auditointi toteutettiin 1.9.2014–15.1.2015. Auditoinnin tavoitteena oli Viksun ohjelmatyön arviointi kokonaisuutena. Selvityksen perusteella ohjelma oli selkeä ja siinä tavoiteltiin oikeita asioita. Viksun nähtiin kehittäneen yhteistyötä eri toimialojen ja tulosyksiköiden viranomaisten sekä kolmannen sektorin ja vapaaehtoistyön kesken. Keskeisimpiä haasteita ohjelman aikana oli resurssien puute, eivätkä päättäjät nähneet Viksun jatkamista samanlaisena ohjelmatyönä tarkoituksenmukaisena.

Vantaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma vuosille 2016–2017 on jatkoa ikääntymispoliittiselle ohjelmalle, joka päättyi vuoden 2015 lopussa. Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaa on työstetty yhteistyössä vanhusneuvoston kanssa marraskuussa 2015 pidetyssä vanhusneuvoston ja vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalueen yhteisessä työpajassa. Työpajassa määriteltiin hyvinvointisuunnitelman ikäihmisten hyvinvointia edistävät keskeiset painopistealueet. Vantaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma vuosille 2016–2017 sisältää myös suunnitelmakaudella tehtävät toimenpiteet vastuutahoineen. Toimenpiteillä parannetaan vantaalaisten ikäihmisten hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista.

2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTISUUNNITELMAN VALTAKUNNALLISET JA VANTAALAISET LÄHTÖKOHDAT

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma on osa Vantaan kaupungin strategiaa, jossa on määritelty Vantaan arvot, visio ja strategiset painopistealueet.

Hallitusohjelman (29.5.2015) ikäihmisiä koskeviksi kärkihankkeiksi on nostettu palvelujen asiakaslähtöisyys, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja omaishoidon vahvistaminen.

Hallituksen strategisen ohjelman (29.5.2015) tavoitteena on, että suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjujen sujuvuudessa, henkilöstön hyvinvoinnin tukemisessa ja tietojärjestelmien toimivuudessa (Hallituksen strateginen ohjelma 2015.)

Hallitusohjelman ikäihmisiä koskeviksi kärkihankkeiksi on nostettu palvelujen asiakaslähtöisyys, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja omaishoidon vahvistaminen. Ohjelman tavoitteena on varmistaa vanhuspalvelulain toteutuminen ja lisätä kotihoitoa (Hallituksen strateginen ohjelma 2015).

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma on osa Vantaan kaupungin strategiaa ja strategista johtamista. Vantaan kaupungin strategia laaditaan valtuustokausittain neljäksi vuodeksi. Valtuustokauden strategiassa määritellään kaupungin visio, arvot sekä strategiset painopistealueet.

Vantaan visio 2025

Vakavarainen Vantaa on kansainvälinen kestävän kasvun keskus, jossa kaupunkia ja palvelujen laatua kehitetään yhdessä asukkaiden kanssa. Vantaa on asukkaille turvallinen kotikaupunki, yrityksille Suomen paras kumppani ja työntekijöille maan parhaiten johdettu kaupunki.

Vantaan kaupungin toiminnassa korostetaan läpinäkyvyyttä. Kaupungin arvot ovat yhteinen käsitys siitä, mikä meille on tärkeää ja arvokasta. Ne ohjaavat kaupungin päätöksentekoa ja koko organisaation toimintaa. Kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen toiminnassaan ja päätöksenteossään. Toimialoilla voi lisäksi olla oman toimintansa kannalta määriteltyjä eettisiä periaatteita.

Vantaan kaupungin arvot

INNOVATIIVISUUS

Innovatiivisuus on kykyä tuottaa Vantaalle uusia hyödyllisiä muutoksia ja toimia suunnannäyttäjänä sekä rohkeutta etsiä uusia entistä parempia tapoja järjestää palveluja kuntalaisen hyväksi.

KESTÄVÄ KEHITYS

Kestävä kehitys on hyvien elinmahdollisuuksien turvaamista nykyisille ja tuleville sukupolville. Ratkaisuissa ja päätöksenteossa huomioidaan ekologiset näkökulmat ja oikeudenmukaisuus sekä pidetään talous tasapainossa.

YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys on osallisuutta ja aktiivisuutta sekä vastuullisuutta yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Vantaalainen yhteisöllisyys on yhteishengen luomista sekä kumppanuutta yritysten ja kuntalaisten kanssa.

Vantaan kaupungin keskeinen strateginen tavoite on palvelujen uudistaminen, joka sisältää

- ennalta ehkäisyä ja oman elämän hallinnan lisäämisen
- kuntalaisten osallistumisen palvelujen kehittämiseen
- laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut
- vaihtoehtoiset palvelujentuottamistavat
- sähköisten palvelujen lisäämisen.

Vantaan kaupungin ohjelmatyötä ollaan uudistamassa seuraavalle strategiakaudelle, jolloin kuntalaisten hyvinvointia käsittelevistä ohjelmista ja suunnitelmista tehdään yksi kokonaisuus. Jotta tämä onnistuu, nykyisiä ohjelmia ja suunnitelmia jatketaan tai päivitetään kevyesti voimassa olevan strategiakauden loppuun. Tämä ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2016–2017. Seuraavalla strategiakaudella ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma on osa kuntalaisten hyvinvointiohjelmaa.

3 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTI VANTAALLA

Vuonna 2015 Vantaan väkiluku oli 210 803 henkeä.

Yli 65-vuotiaita oli 30 540, mikä on 14,5 % kaupungin väestöstä.

Yli 75-vuotiaita oli 11 075, mikä on 5,3 % kaupungin väestöstä.

Vantaan väestö ikääntyy kuusikkokunnista (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu) eniten.

75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa vuoteen 2020 mennessä keskimäärin 600 henkilöllä vuodessa.

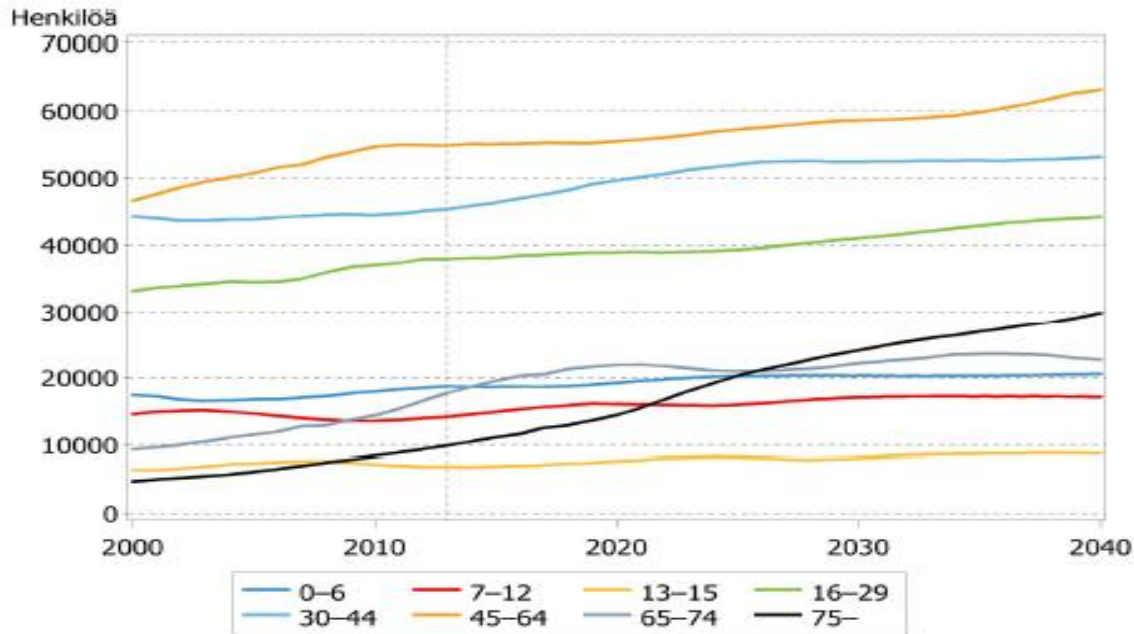
Dementia on suurin iäkkäiden ihmisten pitkäaikaisen hoidontarpeen aiheuttaja.

Hyvinvointia synnyttäviä tekijöitä on monia ja niihin liittyy aina yksilökohtaisuutta. Terveys ja toimintakyky ovat hyvinvoinnin keskeisimpiä ulottuvuuksista. Muita osatekijöitä ovat koulutus, työllisyys, asumisolot, asuinympäristö, perhesuhteet, sosiaaliset suhteet sekä taloudelliset ja poliittiset voimavarat. Eläkkeelle siirryttäessä samat tekijät ovat edelleen löydettävissä hyvinvoinnin taustalta, vaikka seniorit eivät enää ole työelämässä. Iäkkäiden toimintakyky, terveys, sairastavuus ja kuolleisuus vaihtelevat huomattavasti mm. koulutuksen, aiemman ammatin, tulojen ja asumismuodon mukaan. Erot ovat osittain limittäisiä sukupuolen, siviilisäädyn ja etnisen ryhmän kanssa. (STM 2008.)

Väestön määrän kehitys Vantaalla sekä ennuste 2014—2040 on kuvattu kuviossa 1. Vuodenvaihteessa 2014—2015 Vantaan väkiluku oli 210 803. Väestönkasvua vuodesta 2013 vuoteen 2014 oli 1,3 prosenttia eli 2 705 henkeä. 75 vuotta täyttäneitä näistä oli 11 075 henkilöä, mikä tarkoittaa 5,3 % väestöstä. Yli 64-vuotiaita oli 30 540, mikä tarkoittaa 14,5 % väestöstä. Koko maassa 65 vuotta täyttäneiden osuus oli selvästi suurempi (19,9 %) kuin Vantaalla tai naapurikaupungeissa. Vantaan ikärakenne on kuudesta suurimmasta kaupungista nuorimmasta päästä, mutta väestö ikääntyy nopeimmin. Vantaalla 75 vuotta täyttäneiden määrä on vuosina 2010—2014 kasvanut 25,3 % (2 233 henkeä) ja 85 vuotta täyttäneiden määrä on kasvanut 31,9 % (570 henkeä).

Vantaan kaupungin väestön ikärakenne muuttuu siis tulevana vuosina. Vanhuuseläkeikäisten (kaikki yli 65 vuotta täyttäneet) määrä lisääntyy Vantaalla eniten kaikista ikäryhmistä. Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa nykyisestä 14 prosentista yli 20 prosenttiin. Vuoteen 2024 mennessä ikäryhmän koko suurenee hieman yli 40 000 henkilöön ja vuonna 2040 heitä ennustetaan asuvan Vantaalla yli 52 000 henkilöä, kun nykyinen määrä on noin 29 000 henkilöä, ts. ikäryhmän määrä lisääntyy yli 20 000 henkilöllä.

75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa ennustekaudella 2040 mennessä keskimäärin 700 henkilöllä vuodessa. 75 vuotta täyttäneitä on vuonna 2040 ennusteen mukaan 29 805 henkilöä, mikä on 11,5 % väestöstä (Kuvio 1). Verrattuna nykytilanteeseen 75 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy siis noin 18 000 henkilöllä. Kaikista vanhimpien ikäryhmän, 85 vuotta täyttäneiden määrän ennustetaan lähes kaksinkertaistuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana yli 4 000 henkilöön ja vuoteen 2040 mennessä kasvavan lähes 11 000 henkilöön. (Vantaan kaupunki 2014c, 2014d.)



KUVIO 1. Väestön määrän kehitys Vantaalla ikäluokittain vuosina 2000–2013 ja ennuste 2014–2040 (Vantaan kaupunki 2014c)

Vähintään 65 vuotta täyttäneistä on syntyperäisiä vantaalaisia vain 3 prosenttia. Helsingissä syntyneitä on 18 prosenttia ja ylipäätään Uudellamaalla syntyneitä 27 prosenttia. Muissa maakunnissa syntyneitä vähintään 65-vuotiaita nykyisiä vantaalaisia on eniten Pohjois-Karjalasta ja Pohjois-Savosta, kummastakin noin 7,5 prosenttia. Äidinkielenään vähintään 65-vuotiaista vantaalaisista yli 92 prosenttia puhuu suomea, reilu 5 prosenttia ruotsia ja 2 prosenttia jotain muuta kieltä.

Kun asuntokuntia, jossa vanhin on täyttänyt 65 vuotta, tarkastellaan vanhimman jäsenen sukupuolen mukaan, naisista on naimattomia 10 prosenttia, naimisissa olevia 25, eronneita 27 sekä leskiä 38 prosenttia. Jos taas asuntokunnan vanhin on mies, on naimattomia vain 6 prosenttia, naimisissa olevia 69, eronneita 15 ja leskiä 11 prosenttia. (Vantaan kaupunki 2014e.) Yksinasuvia vähintään 65-vuotiaiden asuntokuntia oli vuoden 2013 alussa 9 465. Niistä vähintään 75-vuotiaiden asuntokuntia oli 4 300 ja vähintään 85-vuotiaiden asuntokuntia 1 130. Kaikissa ikäryhmissä yksinasuvia naisia on huomattavasti enemmän kuin miehiä. Vähintään 65 vuotta täyttäneistä yksinasuvista oli naisia 7 190 (76 %), vähintään 75 vuotta täyttäneistä heitä oli 3 440 (80 %) ja 85 vuoden iän saavuttaneista 935 (83 %). (Vantaan kaupunki 2014e.) Vantaan kotihoidon asiakkaista noin 70 prosenttia on naisia. Leskiä tai eronneita kotihoidon asiakkaista on 68 prosenttia.

TAULUKKO 1. Keskimääräiset eläkkeet (€/kk) eläkelajin ja sukupuolen mukaan isoissa kaupungeissa v. 2012 (Vantaan kaupunki 2014b)

Alue, sukupuoli	vanhuuseläke	työkyvyttömyyse.	työttömyyseläke	osa-aikaeläke	perhe-eläke
Vantaa, yhteensä	1 819	1 203	1 207	764	1 555
■ miehet	2 159	1 305	1 430	928	1 333
■ naiset	1 533	1 103	1 092	521	1 611
Espoo, yhteensä	2 172	1 215	1 309	907	1 984
■ miehet	2 756	1 304	1 618	1 170	1 580
■ naiset	1 731	1 131	1 127	743	1 890
Helsinki, yhteensä	1 985	1 152	1 128	858	1 795
■ miehet	2 442	1 199	1 216	1 056	1 556
■ naiset	1 694	1 103	1 075	736	1 844
Oulu, yhteensä	1 658	1 096	1 049	766	1 429
■ miehet	1 921	1 160	1 174	942	1 301
■ naiset	1 465	1 032	998	647	1 459
Tampere, yhteensä	1 650	1 074	1 071	790	1 492
■ miehet	1 988	1 150	1 167	951	1 362
■ naiset	1 423	1 000	1 039	675	1 517
Turku, yhteensä	1 674	1 081	1 055	761	1 532
■ miehet	2 009	1 145	1 110	915	1 421
■ naiset	1 451	1 023	1 034	656	1 553

Keskimääräinen vantaalaisen vanhuuseläke vuonna 2012 oli 1 819 €/kk, kun Espoossa tämä oli 2 172 ja Helsingissä 1 985 (Taulukko 1). Miesten ja naisten välillä on eroa; miesten keskimääräinen eläke oli 2 159, kun naisten 1 533 €/kk. (Vantaan kaupunki 2014b.)

Alle 65-vuotiailla vantaalaisilla naisten keskimääräiset valtionveronalaiset tulot olivat vuonna 2012 vain 77 prosenttia miesten vastaavista tuloista. Vähintään 65 vuotta täyttäneillä naisten tulot olivat pienemmät, 68 prosenttia miesten tuloista. Naisten ja miesten välinen tuloero oli supistunut nuoremmissa ikäryhmässä neljällä prosenttiyksiköllä, kun taas 65 vuotta täyttäneillä naisten ja miesten välinen tuloero oli kymmenessä vuodessa hieman kasvanut. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Tulot ja tulonsaajat vuosina 2003 ja 2012 iän mukaan (Vantaan kaupunki 2014e)

Ikä-ryhmä	tulonsaajat (lkm)				muutos (%)		keskim. tulot/tulonsaaja (€)				muutos (%)	
	2003		2012		2003–2012		2003		2012		2003–2012	
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset
65+v	7 145	10 240	12 124	16 462	69,7	60,8	21 365	14 715	30 501	20 655	42,8	40,4
muut	64 927	66 614	70 120	69 218	8,0	3,9	27 640	20 040	35 691	27 580	29,1	37,6

Ikäihmisten terveys ja hyvinvointi

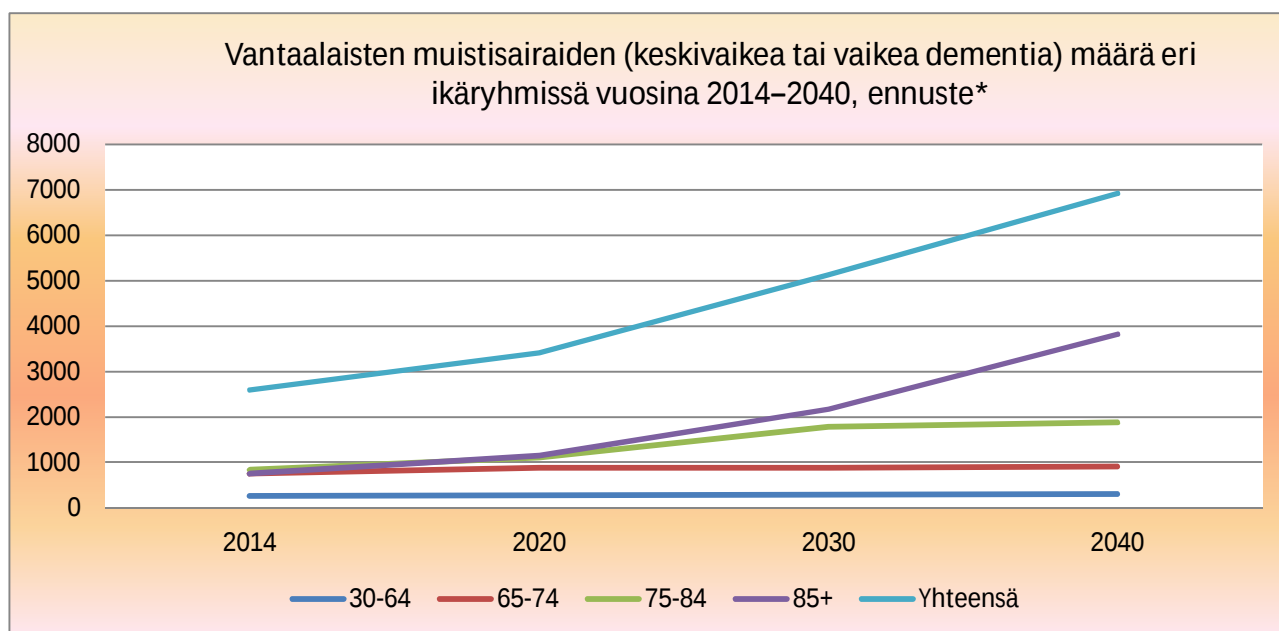
Suomalaisten keskimääräinen terveydentila on viime vuosikymmeninä monessa suhteessa kohentunut, mutta sosioekonomiset terveyserot ovat pääosin säilyneet ennallaan tai jopa kasvaneet. Elinajan odotteessa erot ilmenevät selvästi. Tämä näkyy myös eläkeikäisessä väestössä. Korkeammin koulutettujen toimintakyky on matalammin koulutettuja parempi. (Helldan & Helakorpi 2014.) Toimintakyvyn heikentyessä ikääntyneen haavoittuvaa asemaa lisää huono taloudellinen tilanne, yksin ja varsinkin syrjässä asuminen, puutteellinen asunto ja asuinympäristö sekä omien tukihenkilöiden puute. Kokonaisvaltainen kuva väestön hyvinvoinnista edellyttää eri ulottuvuuksien ja näkökulmien huomioon ottamista. Elämänlaadussa on kyse yksilön arviosta elämästään siinä kulttuuri- ja arvoympäristössä, jossa hän elää ja suhteessa hänen omiin päämääriinsä, odotuksiinsa, arvoihinsa ja muihin hänelle merkityksellisiin asioihin. (Helldan & Helakorpi 2014.)

Eläkeikäisten itse arvioima terveydentila koko Suomessa on kohentunut tasaisesti 1990-luvun alusta vuoteen 2013. Terveytensä hyväksi tai melko hyväksi kokevien osuus vuonna 2013 oli 53 % sekä miehistä että naisista. Alkoholinkäyttö on kuitenkin eläkeikäisessä väestössä molemmilla sukupuolilla lisääntynyt ja raittiiden osuus vähentynyt viimeisten vuosikymmenien aikana. Alkoholinkäyttö on lisääntynyt erityisesti 65–69 -vuotiailla. (Helldan & Helakorpi 2014.)

Kaikista vantaalaisista 53 prosenttia kokee elämänlaatunsa keskimäärin hyväksi. 75 vuotta täyttäneistä vastaavasti 45 prosenttia, miehistä 53 prosenttia ja naisista 37 prosenttia. Elämänlaatua kyselyssä mitattiin neljän ulottuvuuden eli fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja ympäristöulottuvuuden kautta. (Kaikkonen ym. 2014.)

Dementia on suurin iäkkäiden ihmisten pitkäaikaisen hoidon tarpeen aiheuttaja (Sulkava 2005). Ikääntyvän väestön määrän kasvaessa myös dementiaa sairastavien määrä tulee kasvamaan. Kuviossa 2 on ennuste keskivaikeaa tai vaikeaa dementiaa sairastavien määrän kehityksestä vuosina 2014–2040 eri ikäluokissa. Arvio perustuu Vantaan viralliseen väestöennusteeseen sekä tutkimuksiin dementian esiintyvyydestä. Epidemiologiset tutkimukset viittaavat siihen, että dementian ilmaantuvuus ja esiintyvyys ovat pysyneet lähes samoina viime vuosikymmeninä (Sulkava 2005).

Ennusteen mukaan vantaalaisia dementiaa sairastavia henkilöitä on vuonna 2020 noin 800, vuonna 2030 noin 1 700 ja vuonna 2040 noin 4 300 enemmän kuin vuonna 2014. Yhteensä keskivaikeaa tai vaikeaa dementiaa sairastavia vantaalaisia on ennusteen mukaan vuonna 2040 lähes 7 000 henkilöä. (Kuvio 2.)



KUVIO 2. Ennuste vantaalaisen muistisairaiden määrästä eri ikäryhmissä vuosina 2014–2040

*Arvio perustuu Vantaan viralliseen väestöennusteeseen ja dementian esiintyvyyss-tietoihin, jotka ovat Mini-Suomi -tutkimuksesta (30–84 -vuotiaat), Vantaan vanhimmat -tutkimuksesta (85 vuotta täyttäneet) ja Kuopio 75+ -tutkimuksesta.

Dementian esiintyvyyttä voidaan tarkastella dementiaindeksin kautta. Dementiaindeksi ilmaisee Alzheimer-tautiin myönnettyjen reseptilääkekorvausoikeuksien (korvauskoodi 307: donepetsiili, rivastigmiini, galantamiini tai mema) määrän suhteutettuna väestöön ja edelleen koko maan tasoon. Indeksien arvo on aikasarjan viimeisenä vuotena koko maassa 100. Vantaan ikävakioitu dementiaindeksi on 109,4 (Helsinki 89, Espoo 93,2). Dementiaan sairastuneita on Vantaalla enemmän kuin Suomessa keskimäärin, kun ikärakenteiden vaikutus on vakioitu. Yleensä ihmisen toimintakyky heikkenee ja palvelujen tarve kasvaa merkittävästi noin 80–85 ikävuoden vaiheilla, mutta esimerkiksi etenevä muistisairaus voi aiheuttaa runsaiden palvelujen tarvetta huomattavasti varhaisemmassakin iässä (STM & Suomen Kuntaliitto 2013.)

4 VANTAAN KAUPUNGIN TOIMINTA IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ

Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn sekä itsenäisen suoriutumisen tukeminen edellyttää laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Vanhuspalvelulaki velvoittaa kunnan eri toimialat tekemään yhteistyötä tässä tarkoituksessa. (Laki 980/2012, 4 §.)

Kunnan on tehtävä yhteistyötä muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen sekä yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa (Laki 980/2012, 4 §).

lääkkäät ihmiset eivät ole yhtenäinen ryhmä. Suurin osa heistä on varsin terveitä ja hyväkuntoisia. Vain joka neljäs 75 vuotta täyttäneistä vantaalaisesta käyttää säännöllisiä palveluja (Kuusikko-työryhmä 2015). Iäkkäillä ihmisillä pitää iästä ja toimintakyvystä riippumatta olla mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää omissa yhteisöissään. Kyse on laajasti hyvän elämän edistämisestä ja toimivan arjen turvaamisesta. (STM 2013.)

Vantaan väestö ikääntyy nopeasti. Sairaudet ja palvelutarve kasaantuvat viimeisiin ikävuosiin. Ikäihmisten keskimääräinen terveydentila ja toimintakyky paranevat, mutta ihmisten hyvinvoinnin keskinäiset erot suurenevät ja kärjistyvät, kun samoilta ihmisille kasautuu useita samanaikaisia sairauksia ja huono-osaisuutta. Työnjako perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä on muuttumassa. Erikoissairaanhoidon keskittyy entistä kapea-alaisempaan erikoisalakohtaiseen osaamiseen ja ohjaa mm. geriatriset potilaat jo varhaisessa vaiheessa perusterveydenhuoltoon.

Ikääntyneiden hyvinvointia tukeva elinympäristö muodostuu monenlaisista asioista. Niitä ovat kuntien erilaiset asumisen vaihtoehdot (koti, palvelutalo, hoiva jne.), palvelurakenteet sekä fyysisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön tekijät. Ikääntyneen väestön elämänlaadun kannalta keskeinen asumisen paikka on oma koti. Mahdollisuus omassa kodissa asumiseen perustuu jokaisen itsemääräämisoikeuteen ja se edistää osallisuutta ja mielekästä tekemistä. Palvelurakenteen muuttaminen kotona asumista tukevaksi edellyttää samanaikaisia toimia asumisen ja asuinympäristöjen sekä palvelujen uudistamisessa. (STM 2013.) Taulukossa 3 näkyy laatusuosituksen mukaiset valtakunnalliset palvelurakennetavoitteet 75 vuotta täyttäneiden osalta vuoteen 2017 verrattuna Vantaan tilanteeseen.

TAULUKKO 3. Valtakunnalliset palvelurakennetavoitteet 75 vuotta täyttäneiden osalta vuoteen 2017 mennessä (STM 2013)

Laatusuositus	Laatusuosituksen tavoite	Vantaa tp 2015	Vantaan tavoite 2017
Kotona itsenäisesti tai kattavan palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönnettyjen tarkoituksenmukaisten sosiaali- ja terveysten palvelujen turvin asuvat	91—92 %	92,2 %	92,5 %
Säännöllistä kotihoitoa saavat	13—14 %	8,8 %	10 %
Omaishoidon tukea saavat	6—7 %	3,7 %	5 %
Tehostetun palveluasumisen piirissä olevat	6—7 %	6,2 %	6,5 %
Pitkäaikaisessa hoidossa vanhainkodeissa tai pitkäaikaishoidossa terveyskeskuksen vuodeosastolla	2—3 %	1,6 %	1 %

4.1 Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistäminen sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla

lääkille henkilöille tarjottavien sosiaali- ja terveysten palvelujen on oltava laadukkaita ja niiden on turvattava hyvä hoito ja huolenpito (Laki 980/2012, 16 §).

Sosiaali- ja terveysten palvelujen tehtävänä on tukea ikäihmisten kotona asumista ja kuntouttavia toimenpiteitä (Laki 980/2012, 5 §).

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tehtävänä on sosiaali- ja terveysten lautakunnan toimialaan sekä suun terveydenhuollon liikelaitoksen tehtäväalueeseen kuuluvien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tulosalueet ovat talous- ja hallintopalvelut, terveysten palvelut, perhepalvelut, vanhus- ja vammaispaalvelut sekä Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitos. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala vastaa suurelta osin vanhusten erityispaalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan toimintaympäristön haaste on väestön palvelutarpeiden kasvun ja heikon taloustilanteen yhteensovittaminen. Väestönkasvu ja väestön ikääntyminen heijastuvat kaikkien tulosalueiden palvelujen kysyntään. Haasteisiin vastaaminen edellyttää palvelujen tuloksellisuuden ja laadun kehittämistä ja parantamista.

Laatu ikääntyneiden hyvinvointipalveluissa

Laatu tarkoittaa palvelujen kykyä vastata asiakkaiden palvelutarpeisiin järjestelmällisesti, vaikuttavasti, säännösten mukaisesti ja kustannustehokkaasti. Laadukas palvelu ylläpitää ja parantaa asiakkaan toimintakykyä ja lisää terveyshyötyä. Palvelutarpeen selvitys oikea-aikaisesti ja riittävän perusteellisesti on edellytys hyvään laatuun pääsemiseksi. Vantaalla neuvontaa ja palvelutarpeen selvittämistä varten perustettiin v. 2015 oma toimintayksikkö (Seniorineuvonta).

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala luo edellytyksiä kuntalaisten terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämiselle ja parantamiselle, edistää omatoimisuutta ja yhteisvastuullisuutta sekä ehkäisee ja vähentää sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia ja niiden haittavaikutuksia. Toimialalle on laadittu potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelma, jonka mukaan sosiaali- terveydenhuollon toimialalla toimitaan. Potilas- ja asiakasturvallisuus on tärkeä osa hoidon laatua ja riskienhallintaa. Potilas- ja asiakasturvallisuuteen kuuluvat keskeisesti riskien ennaltaehkäisy, turvallinen ja laadukas hoito, lääkehoito ja laitteet, haittatapahtumista oppiminen sekä toimintatapojen jatkuva kehittäminen. Potilas- ja asiakasturvallisuuden huomiointi parantaa hoidon ja palvelun laatua ja vähentää potilaan kärsimyksiä säästämällä samalla kokonaiskustannuksia. Organisaation laatua arvioidaan kokonaisvaltaisesti tarkastellen toimintaa ja tuloksia sekä niiden välisiä yhteyksiä. Systemaattisella arvioinnilla saadaan vertailutietoa, ja sitä voidaan hyödyntää strategian laadinnassa. (Vantaan kaupunki 2013.)

Vanhuspalveluissa käytössä olevan RAI-vertailukehittämisen avulla saadaan tietoa vanhuspalvelujen laadusta, ja toimintaa kehitetään tämän tiedon pohjalta. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla toteutetaan asiakastytyväisyyskysely joka toinen vuosi. Tulosten perusteella toimialat, tulosalueet ja tulosityksiköt laativat omat kehittämistoimenpiteensä laadun parantamiseksi. Omavalvontasuunnitelma on laadittu kaikissa vanhuspalvelujen tulosityksiköissä, joka niin ikään ohjaa tulosityksikön laadun kehittämistä ja parantamista.

Kielelliset oikeudet ovat erityisen tärkeitä iäkkäille, sillä monesti ihmisen kyky käyttää muuta kuin äidinkieltä heikenee korkean iän ja muistisairauden myötä. Iästä väestöä palvelevaan molemmilla kotimaisilla kielillä ja ruotsinkielisten palvelujen parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on käynnissä toimenpiteitä. Asiakkaan ja potilaan äidinkieli ja kulttuuritausta on otettava huomioon sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteutettaessa (Laki 980/2012, 8 §). Vantaan monikulttuurisuusohjelma 2014–2017 linjaa vantaalaisen kotouttamisen suuntaviivat ja kokoaa yhteen toimet, jotka koskevat vantaalaisia maahanmuuttajia ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvia. Tavoitteena on, että eri kulttuurisia ja kielellisiä taustoja edustavat ryhmät ovat yhdenvertaisessa asemassa kantasuomalaisien kanssa (Vantaan kaupunki 2014a.)

Laki (980/2012) edellyttää, että kunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi vuosittain iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyyttä ja laatua alueellaan. Vantaan vanhuspalveluista laaditaan vuosittain raportti iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyydestä ja laadusta, joka raportoidaan sosiaali- ja terveystalokunnalle sekä vanhusneuvostolle. Laadun kehittäminen ja parantaminen ovat luonnollisena osana kaikessa sosiaali- ja terveystalokien toiminnassa.

4.1.1 Vanhuspalvelut

Vantaan vanhuspalvelut muodostuvat vanhusten avopalveluista, hoiva- asumisen palveluista ja sairaalapalveluista.

Tavoitteena on, että 92,5 % 75 vuotta täyttäneistä asuu turvallisesti omassa kodissaan.

Vanhusten avopalvelujen palveluita ovat ennaltaehkäisevät palvelut ja kotiin annettavat palvelut.

Ennaltaehkäisevät palvelut sisältävät asiakkaiden palvelutarpeen selvittämistä, ohjausta, neuvontaa, gerontologista sosiaalityötä, muistisairaiden hyvinvointia tukevaa ohjausta, omaishoitoperheiden tukemista, liikkumista tukevia palveluja, henkilökohtaista apua sekä päivätoimintaa.

Kotiin annettavat palvelut sisältävät erilaisia tukipalveluja sekä kotihoitoa. Kotihoidon asiakas voi asua myös palvelutalossa.

Sairaalapalvelut vastaa kaikesta perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta Vantaalla.

Hoiva-asumisen palvelut järjestää ympärivuorokautista lyhyt- ja pitkäaikaista hoivaa tehostetussa asumispalvelussa ja laitoshoidossa.

Toimialan vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalue (Vahva) vastaa vanhusten ja vammaisten erityispalveluista. Vanhusten avopalvelujen vastuulle kuuluvat kotihoito, palvelutalot sekä ennaltaehkäisevät toiminnot. Sairaalapalvelut vastaa Vantaan perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta. Hoiva-asumisen tulosityksikkö vastaa tehostetusta asumispalvelusta ja laitoshoidosta. Tulosalueen vastuulla on ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelman ja vanhusneuvoston toiminnan koordinointi.

Vanhuspalvelujen järjestämisessä pyritään vaikuttavaan ja kustannustehokkaaseen tuottamistapaan. Tällä hetkellä sairaalatoiminta, kotihoidon peruspalvelut sekä vanhustenkeskusten ja palvelutalojen toiminta, vanhuspalvelujen sosiaalityö sekä päivätoiminta toteutetaan pääosin omana toimintana. Kotihoidon tukipalveluissa, vanhusten asumispalveluissa ja osin laitoshoidossa palvelut on kilpailutettu ja hankitaan ostopalveluina. Vanhusten asumispalvelujen rakentamisen koordinointi tapahtuu vanhus- ja vammaispalvelujen toimesta.

Taloussuunnitelmakauden 2016—2019 keskeiset vanhuspalvelujen tavoitteet ovat seuraavat:

- Keskeisten toimintojen tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen.
- Palvelujen kehittäminen yhdessä muiden toimialojen kanssa.
- Palvelujen kehittäminen asiakasta osallistaen.
- Toimivat palvelut mahdollistavat kotona asumisen.
- Hyvä esimiestyö ja toimiva työyhteisö tukevat itsensä johtamista.
- Henkilöstö ja muiden resurssien joustava käyttö.

Vanhusten avopalvelut

Vanhusten avopalveluiden asiakkaita ovat vanhusten ohella myös vammaiset ja pitkäaikaissairaat sekä muista syistä kotona asumisen tukea tarvitsevat. Tavoitteena on että 75 vuotta täyttäneistä 92,5 % asuu turvallisesti omassa kodissaan. Palvelua ohjaavia periaatteita ovat asiakaskeskeisyys, hyvinvoinnin edistäminen ja kotikuntoutuksen kehittäminen.

On tärkeää, että kuntalainen saa vastauksia ja tietoja palveluista helposti ja samasta paikka. Seniorineuvonnan puhelinpalvelu toimii arkisin virka-aikaan. Sieltä saa neuvontaa laajasta palveluvalikosta järjestöjen, yhteisöjen, kunnan ja yritysten palveluista. Palvelusuhde asiakkaan kanssa alkaa tekemällä laaja-alainen palvelutarpeen selvittely. On luovuttu palvelun aloittamisesta hakemuslähtöisesti. Asiakkaan voimavarojen kartoitus ja hänen lähiverkostonsa mukaan ottaminen asiakkaan hyvinvoinnin edistämiseen ovat tärkeitä toimintatapoja. Avun tarpeen lisääntyessä osalla asiakkailla alkaa kotihoidon asiakkuus ja näissäkin tilanteissa pidetään tavoitteena asiakkaan voimavarojen jatkuvaa tukemista.

Ihmisen palvelukokonaisuuteen sisältyy omaisten, järjestöjen, vapaaehtoisten, yritysten ja kaupungin omana tuotantona toteutettua palvelua. Palveluohjaus, palvelun suunnittelu ja toteutus tehdään niin, että ne lisäävät itsenäistä elämää, osallisuutta, toimintakykyä ja turvallista kotona asumista. Alueellisen yhteistoiminnan kautta hyvinvoinnin edistämistä tehdään väestötasolla. Yksilötasolla palveluvalikosta valittavat palvelut on tärkeää integroida sellaiseksi kokonaisuudeksi, että hänelle mielekäs elämä toteutuu.

Kuntoutumisen tukeminen toteutetaan asiakkaan palvelupolun erivaiheissa:

- Itsenäisesti toimivat seniorikuntalaiset; neuvonnan ja ohjauksen avulla viestitetään kuntoutumisen palveluvalikosta mm. seniorikuntosali toiminnasta.
- Seniorit, joilla on toimintakyvyn haasteita vanhenemismuutoksien tai sairauksien seurauksena; palveluohjaus, kuntouttava toimintatapa ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti palvelujen toteutus esimerkiksi päivätoiminnassa, kotihoidossa.
- Kotiutuksen yhteydessä erityinen kotikuntoutuksen toimintatapa valitulle asiakasryhmälle.
- Kotikuntoutusta kehitetään yhteistyössä terveyspalvelujen ja vanhus- ja vammaispalvelujen muiden yksiköiden kanssa.

Kotona asumista tukevat palvelut ovat:

- ennaltaehkäisevät palvelut: puhelinneuvonta, palvelutarpeen arviointi, palveluohjaus, palvelujen koordinointi, gerontologinen sosiaalityö, muistisairaiden hyvinvointia tukeva ohjaus, omaishoitoperheiden tukeminen, alueen yhteisöllinen toiminta, päivätoiminta, liikkumista tukevat palvelut, henkilökohtainen apu
- tukipalvelut: ateriapalvelu, turvapalvelu, kauppapalvelu, siivouspalvelu ja asunnon pienimuotoiset muutostyöt
- kotihoito, joka voi olla tilapäistä kotihoitoa tai jatkuvaa (tilapäisellä kotihoidolla tarkoitetaan harvemmin kuin kerran viikossa tapahtuvaa palvelua, jatkuvalla kotihoidolla tarkoitetaan pitkäkestoista ja vähintään kerran viikossa tarvittavaa kotihoidon palvelua)
- palvelutalo, jossa yhdistyy kotihoito, esteetön vuokra-asuminen ja erilaiset tukipalvelut.

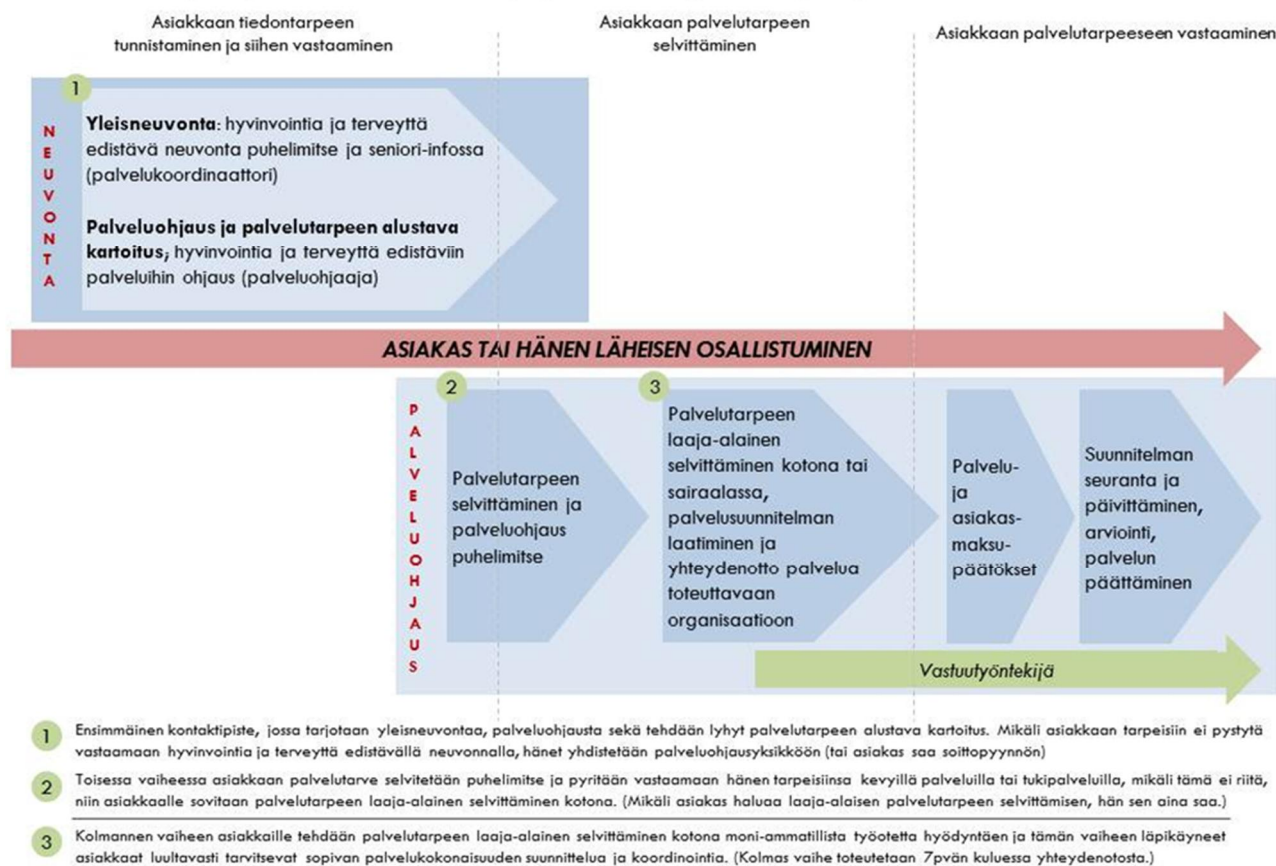
Ennaltaehkäisevät palvelut

Pienet ja hajallaan olleet ennaltaehkäisevän palvelun tiimit on yhdistetty asiakasohjauksen eli seniorineuvonnan työyhteisöksi. Asiakasohjausyksikön toiminnalla pyritään keventämään palvelurakennetta ja sujuvoittamaan asiakkaan palvelupolkua. Yksikön työ toteutuu verkostomaisena yhteistyönä tulosalueen, toimialan ja monisektorisen verkoston kanssa. Seniorineuvonta toimii yhden oven periaatteella, jossa yhden palvelunumeron tai sähköpostin takaa asiakkaan käyttöön avautuu laaja palveluvalikko. (Kuvio 3.)



KUVIO 3. Seniorineuvonta

Asiakasohjausyksikön neuvonnan ja palveluohjauksen pääprosessi



KUVIO 4. Asiakasohjausyksikön neuvonnan ja palveluohjauksen pääprosessi

Palveluohjaus ja asiakkaan hyvinvoinnin tukeminen

Alueittain työskentelevät palveluohjaajat tekevät asiakkaille palvelutarpeen selvittelyä, antavat ohjausta yksityisten toimijoiden ja yhteisöjen toiminnasta ja tukevat muistisairaita ja omaishoidon perheitä tai muussa eri elämäntilanteissa tukea tarvitsevia asiakkaita. Hyvinvointia tukeva toiminta toteutetaan palveluohjauksen muodossa, joka sisältää asiakkaan tilanteen mukaista ohjausta, tilan seuranta ja yhteydenpitoa molemmiin puolin. Lähtökohtana ovat asiakkaan voimavarat. (Kuvio 4.) Seniorineuvonnan tiimin työntekijöillä on erilaista osaamista ja lisäksi heidän on mahdollista saada konsultointitukea lääkäriltä, fysioterapeutilta, toimintaterapeutilta, päihdetyön ja muiden alojen asiantuntijoilta.

Ikääntyneiden ja vammaisten ikääntyneiden sosiaalityöntekijät työskentelevät seniorineuvonnassa. He tukevat ja ohjaavat erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa ja ohjaavat taloudellisissa vaikeuksissa olevia seniorikuntalaisia ja 65 vuotta täyttäneitä vammautuneita kuntalaisia. Normin mukaiset toimeentulotukiasiat käsitellään Kelassa, mutta muissa sosiaalityön asioissa seniorineuvonnan puhelimen kautta voi sopia tapaamisajan sosiaalityöntekijän kanssa.

Asiakkaan palvelukokonaisuus

Usein asiakkailla on käytössään monia palveluja samanaikaisesti. Koordinoinnin avulla pystytään järjestämään eri tahojen tarjoamat palvelut toimivaksi kokonaisuudeksi:

- Muistisairaiden palvelujen koordinointi.
- Omaishoitoperheiden tukeminen.
- Useita eri palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelukokonaisuuden koordinointi, vastuutyöntekijänä toimiminen.
- Liikkumista tukevien palvelujen koordinointi.
- Kuljetuspalvelujen koordinointi kokonaisuudessaan toimii Seniorineuvonnassa. Tämä on poikkeuksellinen palvelu, jossa asiakkaat ovat eri-ikäisiä.
- Sosiaalityön palveluja tarvitsevien palvelujen koordinointi.

Palvelusta toiseen siirtymien koordinointi:

- Sairaalassa olevien asiakkaiden jatkohoidon ja palvelujen järjestely.
- Tuetun asumisen järjestelyjen koordinointi. Asiakkaan siirtyminen hoiva-asumiseen tai palvelutaloon koordinoidaan seniorineuvonnassa. Asumisen tiimi koordinoi kriisipaikoille sijoittumista ja lyhytaikaishoidon järjestelyjä.

Päätökset yhdessä yksikössä

Vanhuspalveluihin liittyvät päätökset eri palvelujen aloittamisesta tehdään asiakasohjauksessa, jolloin kuntalaisten tasavertaisuus paranee. Kaikki päätökset perustuvat asiakkaan tilanteen selvittelyyn sekä vanhus- ja vammaispalvelujen johtoryhmän valmistelemiin ja sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksyntään palvelujen saannin asiakkuuskriteereihin.

Alueen yhteisöllinen toiminta ja palveluverkostot

Asiakasohjauksen ja eri toimijoiden väliseen rajapintaan on muodostettu säännöllisesti toimivia verkostoja. Verkostossa työskentään ja jatkuvasti parannetaan asiakkaan palvelupolkua sujuvoittavia toimintatapoja kuten prosessikuvauksia, yhteistyökokouksien toimintatapoja, katvealueeseen jäävien asiakkaiden tunnistamista, päällekkäisten työvaiheiden karsimista. Asiakkaan palvelukokonaisuuden koordinointi ja palvelujen yhteensovittaminen sekä palvelusta toiseen siirtymien koordinointi toteutuu moniammatillisessa verkostossa.

Verkostotyön alkuvaihe on aikaa vievä ja siinä kiinnitetään huomio toisen osapuolen toiminnan ja palveluun tutustumiseen. Toimintatapojen yhteensovittamisessa etsitään asiakkaan kannalta sujuvinta ratkaisua. Kun osapuolten luottamus on hyvällä tasolla, työpaja- ja kokousmuotoiset tapaamiset vähentyvät ja asiat hoituvat sähköpostien ja aika-ajoin pidettävien työkokousten avulla.

Hyvää Verkostotyöskentelyä Vantaalla

Verkostotyöskentely on prosessi, jossa alkuvaiheen onnistuminen heijastuu koko prosessin onnistumiseen.

Luottamus ja sitoutuminen saadaan aikaan arvostavalla, osallistavalla työskentelyllä. Toisen tunteminen ja hänen osaamisensa tunnustaminen ovat verkostovoiman lähteitä.

Verkostotyöskentelyssä on kaksi puolta sekä asiasisältö, mitä tehdään ja verkoston toimintatapa, miten tehdään.

Verkostojohtamisessa korostuu verkoston jäsenten osallistumisen mahdollistaminen, työskentelyn kannattelu ja integroiminen linjatyöhön ja sen johtamiseen.

Verkoston työskentelyssä parasta on innovatiivinen noste jolloin verkosto saa parhaimmillaan aikaan enemmän ja parempaa kuin toimeksiannossa edellytettiin.

Verkosto muodostetaan linjajohdon yhteisellä päätöksellä. Linjajohto turvaa työskentelyn resurssit. Verkosto voi olla lyhytaikainen tai pidempään toimiva.

www.verkostojohtaminen.fi

Sosiaalisia suhteita uudessa elämänvaiheessa

Eläkkeelle siirtyminen on suuri elämänmuutos, jolloin kuntalaisen ajankäyttöön ja lähiyhteisöihin tulee muutoksia. Seniorimenot -verkostoon kuuluvat ne tahot ja toimijat, jotka järjestävät seniorikuntalaisille tapahtumia, tilaisuuksia ja muodostavat yhteisöjä, joihin seniorikuntalainen voi liittyä. Yhteisöjen ja seurakuntien kerhot, kuntalaispalvelujen asukastiloissa toteutuva toiminta ja vapaaehtoisten toteuttamat korttelikerhot ovat senioreille suunnattua toimintaa eri alueilla.

Vanhusten avopalvelujen kautta toteutuu Virtapiiri -niminen kerhotoiminta ja kuntotuttava päivätoiminta. Virtapiiri -toimintaan ohjataan asiakkaat, joiden sosiaalisia suhteita ja arjen iloa halutaan vahvistaa. Kuntotuttavan päivätoiminnan asiakkuus alkaa palvelutarpeen selvittelyn jälkeen ja se muodostaa jakson asiakkaan kuntoutumispolulla. Kuntouttavaan päivätoimintaan sisältyy päivätoimintapäivä ja kuljetus tietyn jakson ajan. Pääosin asiakkaat ovat muistisairaita ja omaishoitoperheitä.

Liikkumista tukevien palvelujen ja kuljetuspalvelun avulla tuetaan asiakasta ylläpitämään sosiaalisia suhteita ja asioidensa itsenäistä hoitamista.

Kotihoito

Kotihoidolla tuetaan kuntalaisia, jotka eivät arkielämässä pärjää omassa kodissaan itsenäisesti, omaisten tai muiden palvelujen avulla. Kotihoidon palveluja järjestetään tarvittaessa kaikkina viikonpäivinä. Kotihoidon palveluja saa sosiaali- ja terveystalokunnan hyväksymien arviointiperusteiden mukaisesti.

Tehostettuun kotihoitoon kuuluvat akuutti kotihoito ja kotisairaala. Tehostetun kotihoidon tavoitteena on palvelujen nopea ja joustava tarjoaminen kaikkina viikonpäivinä ympärivuorokautisesti. Tehostetun

kotihoidon tehtävät ovat kotiutumisten tukeminen, proaktiivinen työ sekä palliatiivinen hoito/saattohoito kotona.

Palvelutalot

Palvelutaloasunto on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät pärjää kotonaan runsaankaan kotihoidon turvin. Palvelutaloasunnon saamiselle on määritelty asuntotoimen kriteerien ohella sosiaali- ja terveydenhuollon omat hoidolliset kriteerit.

Kunnalliset palvelutalot 2016:

- Heporinteen palvelutalo, 29 asuntoa
- Koivukylän palvelutalo, 60 asuntoa
- Koivutorin senioritalo, 33 asuntoa
- Metsotien palvelutalo, 16 asuntoa
- Pähkinärinteen palvelutalo, 62 asuntoa
- Raikukujan palvelutalo, 27 asuntoa
- Suopursun palvelutalo, 45 asuntoa
- Veturipolun palvelutalo, 36 asuntoa.

Vantaalla on lisäksi lukuisia yksityisiä palvelutaloja ja senioritaloja, joihin kaupunki tuottaa järjestämisvastuun piirissä olevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut (kotihoito, omalääkäri jne. palvelut).

Sairaalapalvelut

Sairaalapalvelut vastaa kaikesta perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta Vantaalla sekä vanhus- ja vammaispalvelujen omien yksiköiden lääkäripalveluista.

Sairaalapalveluihin kuuluu Seutulassa sijaitseva 155-paikkainen Katriinan sairaala ja HUS Peijaksen sairaalan yhteydessä toimiva 37-paikkainen geriatrinen akuuttiyksikkö. Peijaksen akuuttigeriatrisen yksikön AKOS2 -osaston laajennus toteutetaan keväällä 2016, joka tuo 15 sairaalapaikkaa lisää geriatriseen akuuttihoitoon vuoden 2016 loppuun mennessä. Tämä lisää päivystyksestä alkavia hoitojaksoja ja vähentää erikoissairaanhoidon vuodeosastopaikkojen käyttöä. Tavoitteena on hoitoketjun sujuvuuden lisääminen, potilaiden siirtyminen sujuvasti jatkohoitoon ja siirtoviivemaksujen välttäminen.

Katriinan sairaalassa on seitsemän erilaisten sairauksien hoitoon perehtynyttä ja profiloitunutta osastoa: aivohalvauskuntoutusosasto (neurologista kuntoutusta), ortopedinen kuntoutusosasto, haavaosasto, infektio-osasto, konfuusio-osasto, yleisgeriatrinen arviointiosasto sekä palliatiiviseen ja saattohoitoon profiloitunut osasto. Katriinan sairaalassa on myös päiväsairaala, geriatrinen vastaanotto (muistipoliklinikka) sekä koko sairaalaa palveleva terapiayksikkö. Peijaksen yhteydessä toimivaan geriatriseen akuuttiyksikköön kuuluu kaksi geriatrista arviointi- ja akuuttiosastoa. Kaunialan sairaalasta ostetaan noin 10 geriatrisen kuntoutuksen/postakuutin kuntoutuksen paikkaa. Katriinan sairaalan B-talon peruskorjaus alkaa syksyllä 2016. 53 sairaansijaa varten järjestetään väistötilat 1,5–2 vuodeksi; 46 sairaansijaa Korson vanhustenkeskukseen ja 7 sairaansijaa Katriinan A-taloon. Peruskorjauksen myötä sairaalan hoitoprosessia kehitetään entistä lyhytaikaisemmaksi ja tavoitteellisemmaksi. Moniammatillisen geriatrisen kokonaisarvion jalkauttamista ja kehittämistä jatketaan.

Potilaat tulevat Peijaksen akuuttiosastoille pääasiassa Peijaksen yhteispäivystyksestä, hoitajakset ovat lyhyitä. Katriinan kuntoutusosastoille potilaat tulevat läheteellä erikoissairaanhoidon osastoilta ja kuntoutusjakset ovat akuuttihoitajaksoja pidempiä.

Sairaalassa on n. 2500 hoitajaksoa vuosittain (2 400 hoitajaksoa v. 2015). Sairaalan potilaista suurin osa on ikäihmisiä, mutta sairaalapalveluissa hoidetaan myös työikäisiä, varsinkin Katriinan kuntoutusosastoilla. Vuonna 2015 kaikista sairaalapalveluiden hoitajaksoista 67 % oli yli 75-vuotiailla, Katriinan sairaalassa yli 75-vuotiaiden hoitajaksoja oli 58 % mutta Peijaksen akuuttiosastoilla yli 75-vuotiaiden hoitajaksoja oli 79 %.

Hoiva-asumisen palvelut

Hoiva-asumisen palvelut järjestää ikääntyneiden ja erityisryhmien ympärivuorokautista lyhyt- ja pitkäaikaista hoivaa tehostetussa asumispalvelussa ja laitoshoidossa. Toiminnan keskeinen tavoite on kehittää aktiivista hoiva-asumista. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaan hoiva- ja hoitotohto toimii hoidon ja kuntoutuksen runkona. Asukkaiden yksilökohtaiset hoito- ja palvelusuunnitelmat sisältävät virike- ja liikuntasuunnitelman lisäksi asiakkaiden aktiivisen osallistuminen päivittäisiin toimintoihin sekä muuhun yhteisölliseen toimintaan. Hoiva-asumisen palveluissa hoito, hoiva ja muu toiminta on aktiivista ja perustuu kuntouttavaan hoitotyöhön sekä asukkaiden omiin elämän arvoihin. Kaiken toiminnan tavoitteena on, että asukkaat voivat kokea elämänsä turvalliseksi ja että heistä välitetään ja heille annetaan aikaa. Asuminen on yksilöllistä (oma huone), mutta myös yhteisöllistä. Palvelut järjestetään sekä omana että ostopalveluina. Oman toiminnan osuus palvelukokonaisuudesta on 25 % ja ostopalvelujen 75 %. Pitkäaikaishoivan yksiköiden kehittämisessä sekä peruskorjaus- ja uudiskohteissa huomioidaan ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa annetut ohjeet.

Hoiva-asumisen omissa yksiköissä on asukaspaikkoja yhteensä 282 (31.12.2015):

- Malminiityn työ- ja asumispalvelukeskus, 48 asukaspaikkaa
- Myyrinkoti, 69 asukaspaikkaa
- Simonkylän vanhustenkeskus, 135 asukaspaikka, joista 22 lyhytaikaista hoiva-asumisen paikkaa
- Kivistössä 23 lyhytaikaista hoiva-asumisen paikkaa ja arviointi- ja kuntoutustoiminnassa 7 asukaspaikkaa
- Vanhusten avopalvelujen palvelutalojen yhteydessä on kahdessa palvelutalossa yhteensä 16 ryhmäasuntopaikkaa.

Korson vanhustenkeskus avautuu 8/2016. Syksystä 2016 alkaen vanhustenkeskuksen toinen kerros on varattu Katriinan sairaalan väistötilaksi sairaalan remontin ajaksi. Hoiva-asumisen käytössä on siten 46 asukaspaikkaa. Katriinan sairaalan väistötilan tarpeen päättyttyä vanhustenkeskuksessa on n. 90 asukaspaikkaa.

Vuoden 2017 jälkeen on suunniteltu seuraavia vanhustenkeskuksia:

- Myyrmäen vanhustenkeskus (2018—2019)
- Tikkurilan vanhustenkeskus (2021)
- Hakunilan vanhustenkeskus (2024)
- Kivistön vanhustenkeskus (2026).

Ostopalvelut

Kaupunki järjestää palveluja kuntalaisille sekä omana toimintana että ostopalveluina. Ostopalvelujen osuus palvelutuotannossa on merkittävä. Keskeistä on kumppanuuksien vahvistuminen, verkostoituminen sekä ostopalvelujen valvonnan ja laadun varmistaminen.

Hoiva-asumisen palveluissa ostopalvelujen osuus on 75 %. Eri puolilla Vantaata on yhteensä noin 902 asumis- ja hoivakotipaikkaa. Suurimmat palveluntuottajat ovat Kaunialan sairaala, Attendo Oy, Espero Care Oy, Kotiapusäätiö ja Mainio Vire Oy. Kaunialan sairaalasta on nyt vantaalaisten käytössä 88 laitospaikkaa ja 24 asumispalvelujen paikkaa.

Vanhusten avopalveluissa oman tuotannon lisäksi ostetaan kotihoidon palveluja, päivätoimintaa, lääkkeiden koneellista annosjakelua sekä kotihoidon tukipalveluja. Ostopalveluina järjestettäviä kotipalvelun tukipalveluja ovat ateriapalvelu, turvapalvelu, kauppapalvelu, siivouspalvelu sekä päivätoiminnan ja kylvetyspalvelun asiakaskuljetukset. Ikääntynyt väestö voi myös itse ostaa hoiva- ja tukipalveluja kotiin hyödyntämällä kotitalousvähennystä verotuksessa.

Palvelusetelillä edistetään sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto kunnan tai kuntayhtymän tuottamalle palvelulle. Hoiva-asumisen palveluissa on palveluseteli ollut käytössä jo useamman vuoden. Vanhusten avopalveluissa otetaan vuonna 2016 käyttöön omaishoidon tuen vapaapäivä kotiin -palveluseteli. Lisäksi suunnittelun alla on kotona asumisen tukemisen palveluseteli.

4.1.2 Terveyspalvelut

Terveyden- ja sairaanhoidolla, ohjauksella ja neuvonnalla tuetaan ikäihmisten kotona asumista.

Suun terveydenhuollon tehtävänä on tarjota ikääntyneelle väestölle suun terveydenhuollon palvelut yksilöllisen hoidontarpeen mukaisesti.

Terveyspalvelujen tulosalue muodostuu terveysasemapalvelujen kolmesta tulosityksiköstä sekä ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja kuntoutuksen tulosityksiköistä. Lisäksi terveyspalveluissa toimii tartuntatauti- ja hygieniayksikkö, tähystystoiminnan yksikkö, tekstinkäsittely-yksikkö sekä diabetes- ja hoitotarvikejakeluyksikkö. Tulosalueen yhteistyö on tiivistä HUS:n kanssa. Terveyskeskuspäivystys toimii Peijaksen sairaalan yhteydessä erikoissairaanhoidon kanssa yhteispäivystysperiaatteella. Päivystyksen tuottajana on toiminut vuoden 2016 alusta HUS. Terveyspalvelujen tulosalue vastaa väestön, ml. ikääntyneen väestön avosairaanhoidosta ja sairaanhoitopiiri erikoissairaanhoidosta. Kuntoutusyksikkö vastaa vantaalaisten lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Yli 65-vuotiaiden osuus kuntoutuspalvelujen käyttäjistä on 35 %.

Ikäihmisten terveyden- ja sairaanhoito ja niihin liittyvä ohjaus ja neuvonta ovat haaste terveydenhuollon palveluille. Palveluohjauksen tarve terveysasemalla on suuri ja tällä keinolla pystytään tukemaan asiakasohjauksyksiköiden toimintaa. Koska kotona asumista tuetaan entistä enemmän, lääkäri- ja hoitajavastaanottojen tarve kasvaa terveysasemapalveluissa. läkkäät potilaat ovat oikeutettuja

terveysasemilla omaan ns. listalääkäriin. Lisäksi terveyspalvelut vastaa hoiva-asumisen ostopalvelulääkäreiden hankinnasta. Muistisairauksien lisääntyminen vaatii enenevästi hoitajien vastaanottoaikaa terveysasemilla.

Terveystieteiden tutkimuskeskus (1326/2010) mukaan pitkäaikaissairaalla potilaalla on oikeus saada terveys- ja hoitosuunnitelma. Terveysasemille tarvitaan ikääntymiseen perehtyneitä hoitajia ja ikääntymiseen liittyvää asiantuntijuutta lisätään mm. kouluttamalla henkilökuntaa. Tavoitteena on saada palveluohjaajat terveysasemille. Sosiaalityön mukaan tulo osaksi terveysasematoimintaa tukee asiakasohjausyksikön toimintaa. Suunnitelmissa on lisätä sosiaalityötä terveysasemilla. Vastaanottoa kehitetään terveyshyötymallia soveltaen ja otetaan käyttöön potilaan omahoitoa tukevia ratkaisuja. HUS:n kanssa käynnistyi yhteistyössä päivystystoiminnan järjestämisvastuu vuoden 2016 alusta.

Suun terveyden hoito

Suun ja hampaiston sairaudet ovat yleisiä ikääntyneellä väestöllä, vaikka tilanne onkin viime vuosina parantunut. Ikääntyminen tuo mukanaan muutoksia, jotka vähentävät suun ja hampaiden vastustuskykyä hammassairauksille (mm. krooniset sairaudet ja lisääntynyt lääkitys). Suun sairaudet ovat monin osin ehkäistävissä ja hallittavissa. Suuhygieniasta huolehtiminen on tärkeä osa ikääntyneen perushoitoa. Hyvä suun terveys on osa iäkkään henkilön yleisterveystta ja elämänlaatua.

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitos on kunnallinen liikelaitos, jonka toiminnallisena tavoitteena on tuottaa suun terveydenhuollon palveluja Vantaan väestölle. Suun terveydenhuollon liikelaitos toimii asiantuntijana suun terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa yhteistyössä eri viranomaisten ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Suun terveydenhuollon tehtävänä on tarjota ikääntyneelle väestölle suun terveydenhuollon palvelut yksilöllisen hoidontarpeen mukaisesti. Ikääntyneitä ohjataan ja neuvotaan suun omahoidon päivittäisessä toteutuksessa huomioiden ikääntyneen väestön suun terveyden erityispiirteet.

Hampaallisten iäkkäiden henkilöiden määrä kasvaa, mikä johtaa lisääntyvään palveluiden tarpeeseen. Vantaan kaupungin suun terveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää edelleen avo- ja hoiva-asumisen palveluiden piirissä olevien ikääntyneiden suun terveyttä ja hyvinvointia. Toiminnan tavoitteena on varmistaa edelleen suun terveydenhuollon integroituminen sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuteen sekä vahvistaa monimuotoista osaamista palveluissa koulutuksella.

Sekä kotona asuvalle ikääntyneelle vantaalaisille väestölle että hoiva-asumisen asiakkaille tarjotaan terveydenhuollon palveluja yksilöllisen hoidontarpeen mukaisesti. Vanhuspalvelujen (hoiva-asuminen, kotihoito ja palvelutalot) asiakkaiden suun terveydenhoito toteutetaan yhteistyössä asiakkaan, hänen vastuuhoitajan tai omahoitajan sekä suuhygienistin kanssa. Asiakkaan vastuuhoitaja kartoittaa suun hoidon tarpeen osana palvelutarpeen arviota ja ohjaa asiakkaan tarvittaessa suuhygienistille. Suuhygienisti arvioi suun hoidon tarpeen kerran vuodessa. Suun terveydenhuollon liikelaitos kouluttaa ja ohjaa vanhuspalvelujen henkilökuntaa ikääntyneiden suun terveyden hoidossa.

4.1.3 Ikääntyneen väestön hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat

Sosiaali- ja terveydenhuollon ikääntyneen väestön hyvinvointiin tähtäävät tavoitteet ovat seuraavat:

- Kotona asumisen tukeminen.
- Vanhuspalvelujen palveluverkon asiakaskeisyyden parantaminen.
- Asumisen kehittäminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toimii yhdessä palveluverkostona integroiden ikäihmisten palvelut vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Asiakkaat ohjautuvat eri vanhuspalvelujen piiriin pääsääntöisesti asiakasohjauksen kautta. Kaupungin kaikilla toimialoilla, etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla ja sen eri tulosyksiköillä on yhteinen vastuu vantaalaisten hyvinvoinnin edistämisestä ja ylläpitämisestä. Siksi palvelujen kehittäminen yhdessä asiakkaita osallistaen on keskeistä. Vaikka kaikilla yksiköillä on omia ikäihmisten hyvinvointiin liittyviä kehittämisen tarpeita, suuri osa niistä on yhteisiä ja koskee sekä kaikkia vanhuspalveluja että muiden kaupungin toimintojen palveluja. Vuosina 2016–2017 vanhuspalvelujen toiminnan tavoitteena on parantaa ja ylläpitää ikääntyneen väestön hyvinvointia kehittämällä ja tukemalla erityisesti ikääntyneiden kotona asumista, lisäämällä asumisen eri muotoja sekä parantamalla palveluverkon toimintaa ja asiakaskeisyyttä.

Taulukoissa 4–6 esitetään sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ikääntyneen väestön hyvinvointiin tähtääviä suunnitelmia kotona asumisen tukemisen, vanhuspalvelujen palveluverkon toiminnan ja asiakaskeisyyden parantamisen sekä asumisen kehittämisen osalta.

TAULUKKO 4. Kotona asumisen tukeminen

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVIVOINTIIN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA	VASTUUTAHO
Kehitetään ennaltaehkäiseviä palveluja, jotka edistävät itsenäisesti selviytymistä; matalan kynnyksen neuvonta ja palveluohjaus, jalkautuva päivätoiminta, etsivä työ, omaishoitajien valmennus ja tuki, muistisairaiden hyvinvoinnin tukeminen.	Vanhus- ja vammaispalvelut koordinoi monisektorista verkostotyötä
Lisätään kotikuntoutusta kotihoidossa, päivätoiminnassa, päiväsairaalassa, lyhytaikaisessa hoidossa jne. Kotiutuksen prosessia ja kotikuntoutusta kehitetään yhdessä. Kotikuntoutus -hanke aloittaa vuoden 2016 alussa AKOS -osastoilta kotiutuvien potilaiden kotikuntoutuksen tukemisella.	Vanhus- ja vammaispalvelut Terveyspalvelut
Jatketaan sairaalahoidon jälkeisen kuntoutuksen (kuntoutushoiva) kehittämistä yhteistyössä vanhuspalveluiden eri tulosyksiköiden kanssa.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Toteutetaan tehokuntoutuspilotti yhteistyössä yksityisen tehostetun asumispalveluyksikön kanssa, jonka tuloksia hyödynnetään kuntoutuksen uuden toimintamallin käynnistämässä.	Vanhus- ja vammaispalvelut

Akuuttiin, lyhytaikaiseen kotihoitoon kohdennetaan resursseja, jotta kotihoito voi vastata nopeasti ja riittävin panoksin sairaalasta kotiutuvien potilaiden kotihoitoon ja kuntoutukseen. Kotiutustiimejä kehitetään moniammatillisiksi (mukaan sosiaalityöntekijä, fysioterapeutti, toimintaterapeutti ja lääkäri).	Vanhus- ja vammaispalvelut
Sairaalan osastoilta pyritään kotiuttamaan potilaita aikaisemmin ja jatkamaan kuntoutusta päiväsairaalassa. Päiväsaarakuntoutusta ja päiväsairaalan moniammatillista geriatria kokonaisarviota kehitetään vastaamaan moniongelmaisten vantaalaisten ikäihmisten palvelun tarvetta.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Gerontologista ja geriatria osaamista vahvistetaan vanhuspalveluissa.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Hoivateknologian käyttöä lisätään ja virtuaalikotihoitoa kehitetään asumisen tukemisessa.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Terveyspalvelujen työntekijöiden geriatria osaamista vahvistetaan edelleen, jotta osattaisiin entistä paremmin tukea muistisairaiden vanhusien kotona asumista.	Terveyspalvelut
Sairaalaosastojen erityisosaamista parannetaan suurimpien ja merkittävimpien sairausryhmien pohjalta (vaikeahoitoiset haavat, aivoverenkiertohäiriöt, neurologinen kuntoutus, ortopedinen kuntoutus, palliatiivinen hoito). Sairaalapalveluiden painopiste siirtyy yhä akuutimpaan suuntaan; akuuttigeriatria arviointi- ja kuntoutuspaikkoja tullaan tarvitsemaan lisää päivystävän sairaalan yhteydestä. AKOS 3 ja 4 osastojen suunnittelu jatkuu.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Lisätään lyhytaikaisen hoidon palveluja, joilla tuetaan ikääntyneiden kotona asumista sekä omaishoitajien jaksamista. Lakisääteisten omaishoidontuen vapaapäivien aikaisen hoidon järjestämisessä hyödynnetään entistä enemmän palveluseteliä. Tehostetaan Suopursun kotiutusryhmä -asumisen toimintaa.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Liukumäki kotiin -toiminta vakiinnutetaan. Hankkeen asiakkaita ovat alle 70-vuotiaat vantaalaiset, joiden toimintakyky on heikentynyt siinä määrin, ettei heidän tarkoituksenmukaista asumistaan ja tarvitsemaansa apua kyetä määrittelemään ja räätälöimään ilman kuntoutus/arviointijaksoa oman kodin ulkopuolella. Asiakkaina ovat myös ne ympärivuorokautisissa yksiköissä asuvat henkilöt, joilla on tarve ja mahdollisuus palata asumaan omaan kotiin.	Vanhus- ja vammaispalvelut

TAULUKKO 5. Vanhuspalvelujen palveluverkon toiminnan ja asiakaskeskeisyyden parantaminen

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIIN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA	VASTUUTAHO
Alueellista verkostoyhteistyötä vahvistetaan; senioreille tarjottavat kaikille avoimet palvelut integroidaan osaksi palvelupolkua.	Vanhus- ja vammaispalvelut koordinoi monisektorista verkostoyhteistyötä
Kotihoidon tuloksellisuutta ja tuottavuutta parannetaan kohdentamalla palveluja uudella tavalla ottamalla käyttöön toiminnanohjausjärjestelmä.	Vanhus- ja vammaispalvelut

Vanhuspsykiatrasta toimintaa kehitetään yhdessä erikoissairaanhoidon kanssa. HUS lakkauttaa Havukosken P4-osaston vuoden 2016 lopussa ja viisi sairaalapaikkaa siirtyy Vantaan sairaalapalveluiden järjestettäväksi. Nämä paikat tulevat sijaitsemaan sairaalapalveluiden yksikössä ja potilaiden hoito tullaan järjestämään uudenaikaisessa yhteistyössä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa.	Vanhus- ja vammaispalvelut Terveyspalvelut
Myyrmäen ja Tikkurilan terveysasemille perustetaan moniammatilliset matalan kynnyksen vastaanotot mielenterveys- ja päihdeasiakkaille, kohderyhmänä myös ikäihmiset.	Terveyspalvelut
Peijaksen päivystyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen parantaminen; ikäihmisten päivystysaikaisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen huomioiminen.	Terveyspalvelut
Hoiva-asumisen ja vanhusten avopalvelujen henkilökunnalle järjestetään suun terveyden huollon koulutusta. Suun terveydenhuollon ja vanhuspalvelujen henkilökunnalle järjestetään säännöllisiä tapaamisia.	Suun terveydenhuolto
Parannetaan vanhusten ravitsemusohjausta ja hoitoa.	Vanhus- ja vammaispalvelut Terveyspalvelut
Suun terveydenhuolto osallistuu senioriryhmien ja ikääntyneiden päivätoimintaan.	Suun terveydenhuolto
Ikäihmisten ohjausta, neuvontaa ja palveluohjausta kehitetään terveyspalvelujen ja vanhus- ja vammaispalvelujen yhteistyönä hyödyntäen asiakasohjausyksikön asiantuntemusta ja Hakunilan terveysasemalta saatua kokemusta.	Terveyspalvelut
Yhteistyötä sairaanhoitopiiriin erikoisalojen kanssa tiivistetään (neurologia, ortopedia, plastiikkakirurgia).	Vanhus- ja vammaispalvelut
Terveyspalvelujen omahoitopisteitä kehitetään palvelemaan myös ikääntyvää väestöä. Tarkoitus on, että omahoitopisteessä voi verenpaineen ja punnituksen lisäksi esim. tulostaa omahoitoon liittyvää materiaalia ja tehdä sähköisen terveystarkastuksen.	Terveyspalvelut
Muistisairauksien lisääntymiseen varaudutaan terveysasemilla kouluttamalla henkilökuntaa ja muistisairaana potilaan hoitopolku otetaan käyttöön kaikkialla Vantaalla.	Terveyspalvelut
Järjestetään ikäihmisiin liittyviä teemaviikkoja, jalkautetaan ”Liikuntapolkua pitkin aktiiviseksi liikkujaksi” -hanke, jonka tarkoitus on kehittää vantaalaisten sepelvaltimotautiin sairastuneiden ohjausta liikkumaan.	Terveyspalvelut
Sairastuneiden ohjausta liikkumaan sekä ryhmätoimintaa lisätään (esimerkiksi ”Arkeen voimaa” -ryhmien lisääminen).	Terveyspalvelut
Verkostotyötä kehitetään toimialojen ja alueellisten toimijoiden kesken. Verkostoissa työstetään ja jatkuvasti parannetaan asiakkaan palvelupolkua sujuvoittavia toimintatapoja.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Vähennetään ikääntyneiden yksinäisyyttä ja syrjäytymistä kehittämällä vapaaehtoistyötä, verkostoyhteistyötä, järjestämällä erilaisia ikäihmisten kohtaamispaikkoja ja yhteisiä tilaisuuksia.	Vanhus- ja vammaispalvelut Terveyspalvelut
Asiakasvastaava -toimintaa terveysasemilla ja kuntoutustoiminnan tulostusyksikössä hyödynnetään paljon palveluita tarvitsevien potilaiden ja asiakkaiden hoidossa ja toimintakyvyn ylläpidossa.	Terveyspalvelut

Potilaiden osallisuutta lisätään yhdessä laadittujen terveys- ja hoitosuunnitelmien kautta kaikissa toiminnoissa.	Terveyspalvelut
Puhelinyhteydenoton parantamista terveysasemilla jatketaan siten, että puhelimitse asioiminen olisi mahdollisimman helppoa yhteydenottajalle. Yhteen numeroon soittamalla on mahdollista tavoittaa kaikki terveysasemapalvelut.	Terveyspalvelut
Palvelusetelin käyttöönotto selvitetään ei-kiireellisten potilaiden vastaanotolle pääsyn parantamiseksi.	Terveyspalvelut
Palvelusetelin käyttöä lisätään sekä hoiva-asumisessa että vanhusten avopalveluissa; lisätään asiakkaiden valinnanvapautta ja mahdollistetaan hoiva-asumisen palvelujen saaminen tarvittaessa ulkopaikkakunnilta läheltä omaisia.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Laajennetaan erikoislääkäritoimintaa terveyspalveluissa.	Terveyspalvelut

TAULUKKO 6. Asumisen kehittäminen

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIIN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA	VASTUUTAHO
Rakenteellista sosiaalityötä vahvistetaan yhteistyössä aikuissosiaalityön kanssa.	Vanhus- ja vammaispalvelut Perhepalvelut
Vanhustenkeskuksen yhteyteen tai läheisyyteen rakennetaan eri asumisen vaihtoehtoja; esteettömiä senioritaloja, vuokra-asumisoikeus- ja omistusasuntoja, kunnallisia ja yksityisiä palvelutaloja sekä uudenlaisia yhteisöllisiä asumisen vaihtoehtoja. Luovutaan eri asumisen muodoista ja aletaan puhua eriasteisesta tuetusta asumisesta.	Vanhus- ja vammaispalvelut Mato
Vanhustenkeskuksista muodostetaan asumis- ja hyvinvointikeskuksia, joka tukee kotona asumista ja jossa on eri asumismuotoja ja palveluja. Tavoite on, että vanhuksen ei tarvitse siirtyä viimeisinä elinvuosinaan asumis- tai hoitopaikasta toiseen. Palveluasunnot rakennetaan sellaisiksi, että niihin voidaan viedä sairaalatasoinen palvelu. Ryhmäasuntojen (hoivakotien) määrää lisätään, koska vaikeasti muistisairaitten määrä kasvaa. Lisäksi luodaan esim. teknologisia ratkaisuja, joilla mahdollistetaan asuminen palvelutalo -asunnossa muistisairaudesta huolimatta.	Vanhus- ja vammaispalvelut Mato
Palveluja integroidaan keskeisillä paikoilla sijaitseviin vanhustenkeskuksiin osaksi monipuolista palvelutoimintaa.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Lääkäripalveluja kehitetään; lääkäripäivystys järjestetään kotihoidossa ja tuetussa asumisessa. Kehitetään ns. seinätöntä sairaalaa.	Vanhus- ja vammaispalvelut Terveyspalvelut
Kaunialan muuttaminen asteittain asumispalveluiksi ja hyödynnetään kuntoutustoimintamallia. Luovutaan Kaunialan laitoshoidosta asteittain.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Pitkäaikaishoidon sisällöllisessä kehittämisessä painotetaan aktiivisen hoiva-asumisen kehittämistä.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Sairaalasta kotiuttamista nopeutetaan. Osa lyhytaikaisesta hoidosta kohdennetaan erillisiin kotiutusyksiköihin palvelutaloissa tai vanhustenkeskuksissa.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Laitoshoitoa (jäljellä oleva) muutetaan asumispalveluksi.	Vanhus- ja vammaispalvelut

4.2 Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistäminen konserni- ja asukaspalvelujen toimialalla

Konserni- asukaspalvelujen ikääntyneen väestön hyvinvointiin tähtäävät tavoitteet ovat seuraavat:

- Sähköisten palvelujen parantaminen.
- Ikääntyneiden ohjauksen, neuvonnan sekä koulutuksen lisääminen.
- Vantaa-infojen käytön laajentaminen.
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantaminen.

Konserni- ja asukaspalvelujen toimiala (Konsas) muodostuu konsernipalveluista ja asukaspalveluista. Konsernipalveluiden toimialaan kuuluu neljä tulosaluetta, jotka ovat tietohallinto, konsernihallinto ja rahoitus, talouspalvelukeskus ja hankintakeskus. Lisäksi se vastaa työterveyshuollon, pelastustoimen ja tulkikeskuksen palveluiden tuottamisesta. Asukaspalveluiden toimialaan kuuluu kaksi tulosaluetta (työllisyyspalvelut ja kuntalaispalvelut) sekä monikulttuurisuusasioiden yksikkö.

Asukaspalveluiden kuntalaispalveluiden tehtävänä on vahvistaa kuntalaisten aktiivisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia edistämällä sujuvaa arkea, yhdessä tekemistä ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kuntalaispalvelut tekee kaupungin palvelut ja päätöksenteon helposti lähestyttäväksi kehittämällä neuvontaa, asiointia ja lähidemokratiaa.

Neuvonta- ja asiointipalveluihin kuuluvat kirjaamo, arkisto ja asianhallinta, puhelinpalvelut, Vantaa-infot sekä talous- ja velkaneuvonta. Aluepalveluiden vastuulla ovat aluetoiminta, aluetoimikuntien ja Svenska kommitténin toimintaan kuuluvien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano sekä yhteisö- ja vapaaehtoistoiminta.

Konserni- ja asukaspalvelujen suurimmat muutospaineeet kohdistuvat kaupungin palveluiden digitalisoimiseen sekä kuntalaisten neuvonta- ja asiointipalveluiden kehittämiseen. Vantaan yhteinen asiakaspalvelu Vantaa-info kehittää ja keskittää monikanavaista asiakaspalvelumallia yhdessä toimialojen kanssa. Työssä hyödynnetään 6AIKA -hankkeen tuloksia.

Tasa-arvolaki sekä yhdenvertaisuuslaki uudistuivat vuoden 2015 alussa. Nämä lait vaativat viranomaisilta paitsi syrjimättömyyttä omassa toiminnassa myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kaikkinaista aktiivista edistämistä. Vantaan kaupunki aloitti syksyllä 2015 oman lakisääteisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmansa uudistamisen.

Taulukossa 7 esitellään konserni- ja asukaspalvelujen suunnitelmat, joiden tavoitteena on parantaa ikääntyneiden hyvinvointia.

TAULUKKO 7. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat konserni- ja asukaspalveluissa

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIIN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA	VASTUUTAHO
Vakiintuneiden toimintojen (vapaaehtoistyö, asukastilat jne.) lisäksi kuntalaispalvelut toteuttaa edelleen esteettömyyskampanjaa, joka on alkanut syksyllä 2015.	Konsas
Kuntalaisille suunnattujen sähköisten palveluiden kehittäminen toteutetaan palvelumuotoilun periaatteella. Palveluiden käytettävyys varmistetaan testaamalla palveluiden soveltuvuutta ikääntyneille.	Konsas
Ikääntyneille tarjotaan nettikavereita ja sähköisen asioinnin tukea.	Konsas
Osallisuustyössä ikäihmisille mahdollistetaan osallistuminen asukasraateihin ja -foorumeihin.	Konsas
Ikäihmisille tarjotaan mahdollisuutta osallistua vapaaehtoisena "Yhteinen pöytä" -ruuanjakeluhankkeeseen.	Konsas
Hankintakeskuksen ostoyksikkö vastaa, että ateriapalveluja tuottavat yksiköt tarjoavat ravitsemussuositusten mukaisia aterioita huomioiden ikäihmisten tarpeet.	Konsas
Asukaspalvelujen kehittämiskohteena on sukupuolten tasa-arvo ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus sekä monikulttuurisuus, osallisuus ja turvallisuus. Vantaan kaupunki edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta monin tavoin.	Konsas
Turvataan ikäihmisten ruotsinkieliset palvelut	Konsas

4.3 Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistäminen sivistystoimen toimialalla

Sivistystoimen ikääntyneen väestön hyvinvointiin tähtäävät tavoitteet ovat seuraavat:

- Kulttuuriluotsitoiminnan ylläpitäminen ja lisääminen.
- Liikunnan harrastamisen tukeminen sekä edellytysten luominen liikunnan harrastamiselle.
- Ikääntyneiden oppimisen tukeminen.

Sivistystoimen toimialan (Sivi) tehtävänä on opetuslautakunnan ja vapaa-ajan lautakunnan toimialaan kuuluvien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano. Sivistystoimen toimialalla toimivat seuraavat tulosalueet; varhaiskasvatus, suomenkielinen perusopetus, ruotsinkieliset palvelut, nuoriso- ja aikuiskoulutus, kirjasto- ja tietopalvelut, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, vapaa-ajan palvelut sekä talous- ja hallintopalvelut.

Kulttuuritoiminta

Kulttuurinen vanhustyö kohdistuu kaupungin vanhusyksiköihin, joihin tuotetaan säännöllisesti erilaisia esityksiä. Vuonna 2015 kulttuuriluotsitoiminnassa oli 28 kulttuuriluotsia. Nykyiset taloudelliset resurssit, toimintaraha kulttuuriseen vanhustyöhön ja toiminta-avustukset eläkeläisjärjestöille, säilyvät ennallaan ja mahdollisesti nousevat hieman.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen tehtävänä on edistää ja tukea liikunnan harrastamista sekä luoda harrastamisen edellytyksiä Vantaalla. Liikuntapalveluiden itse järjestämän ohjatun kurssitoiminnan painopistealueena ovat ikääntyneet ja erityisryhmät. Liikuntapalvelut järjestää ohjatun toimintakauden aikana viikoittain noin 247 liikuntaryhmää, joista 163 ryhmää on ikäihmisille ja erityisryhmille. Ikääntyneet pysyvät toiminnan painopistealueena myös jatkossa. Liikuntapalvelut hallinnoi viittä kaikille kuntalaisille avointa kuntosalia. Lisäksi liikuntapalvelut vastaa kahdesta 60+ -vuotiaille suunnatusta, vertaisohjaajien voimin toimivasta seniorikuntosalista.

Liikuntaryhmien kokoa on suurennettu v. 2016 alusta alkaen. Tällä tavoin joihinkin liikuntaryhmiin on mahdollista saada muutamia harjoittelupaikkoja lisää. Liikuntapalveluilla on tavoitteena pyrkiä reagoimaan kysynnältään suosituimpien ryhmien (esim. ohjatut kuntosaliryhmät) lisäämiseen.

Kuntosalit:

- Tikkurilan uimahallin kuntosali
- Hakunilan uimahallin kuntosali
- Myyrmäen uimahallin kuntosali
- Martinlaakson uimahallin kuntosali
- Koivukylän vanhustenkeskuksen kuntosali
- Hakunilan terveysaseman seniorikuntosali (vertaisohjaajasali)
- Woimanurkka (Korson terveysasema, vertaisohjaajasali).

Vantaan terveysasemilla toimii viisi liikunta-apteekkia eli terveystoiminnan neuvontapistettä, joihin terveysaseman henkilökunnalla on mahdollisuus ohjata potilaitaan.

Liikunta-apteekit Vantaalla:

- Korson terveysaseman liikunta-apteekki
- Hakunilan terveysaseman liikunta-apteekki
- Tikkurilan terveysaseman liikunta-apteekki
- Myyrmäen terveysaseman liikunta-apteekki
- Martinlaakson terveysaseman liikunta-apteekki

Kirjastopalvelut

Kirjastossa on aloitettu kotipalvelutoiminta kokeiluna yhteistyössä SPR:n vapaaehtoisen kanssa. Ikäihmisille suunnattujen tietotekniikka- ja tietoyhteiskuntataitojen opastusten sisällöt ja muodot on uudistettu.

Aikuisopiston ohjelmassa on vuosittain noin 1 500 kurssia, joille muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, ikäihmiset ovat tervetulleita. Erityisesti ikäihmisille suunnattuja kursseja ja luentosarjoja tarjotaan useissa aineissa (esim. kielet, kotitalous, yhteiskunnalliset aineet, tietotekniikka). Kaikissa aineissa tarjotaan myös päiväkursseja, jotka ajankohtansa puolesta sopivat ikääntyville.

Taulukossa 8 esitellään sivistystoimen toimialan suunnitelmat, joiden tavoitteena on parantaa ikääntyneiden hyvinvointia.

TAULUKKO 8. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat sivistystoimen toimialalla

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIIN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA	VASTUUTAHO
Ikäihmiset huomioidaan kulttuuripalvelujen järjestämällä festivaaleilla.	Kulttuuritoimi
Vantaan taiteilijaseuran kanssa järjestettävä kiertonäyttely kuudessa vanhusyksikössä jatkuu edelleen vuonna 2016.	Kulttuuritoimi
Kulttuuriluotsitoiminta jatkuu; kulttuuriluotseja koulutetaan tarpeen mukaan ja luotsauskohteiden määrää pyritään kasvattamaan.	Kulttuuritoimi
Ikäihmisillä on vapaa pääsy kaupunginmuseoon ja taidemuseoon.	Kulttuuritoimi
Kaupunginmuseon matkalaukkunäyttelyä annetaan lainaksi vanhusyksiköihin ja kumpikin museo järjestää erilaisia ikäihmisille suunnattuja työpajoja ja taiteilijatapaamisia.	Kulttuuritoimi
Ryhmiä järjestämisessä huomioidaan nykyistä paremmin toimintakyvyltään hiukan heikentyneet liikkujat ja liikuntaharrastustaan aloittavat. Joitakin reipasvauhtisia liikuntaryhmiä harkitaan muutettavaksi sisällöltään kevyemmiksi. Uusia liikkujia pyritään tavoittamaan mm. Liikunta-apteekkien kautta ja resurssien salliessa perustetaan uusia lyhytkestoisia starttiryhtiä.	Liikuntatoimi
Kehitetään ikäihmisille mahdollisuuksia omaehtoiseen liikkumiseen liikuntapalveluiden tiloissa esim. ikäihmisten oma luisteluvuoro jäähallissa, tennis/sulkapallovuoro palloiluhalleissa.	Liikuntatoimi
Ikäihmisiä aktivoidaan käyttämään eri puolilla Vantaata rakennettuja lähiliikuntapuistoja. Lähiliikuntapuistoissa järjestetään kesäkausien aikaan ohjattuja liikuntaryhmiä ikäihmisille.	Liikuntatoimi
Neuvotellaan seurojen kanssa mahdollisuudesta siirtää osa työikäisille suunnatuista liikuntaryhmistä seurojen vastuulle, jolloin voimavaroja saataisiin ikääntyneiden liikuttamiseen.	Liikuntatoimi
Järjestetään 2–4 luentotilaisuutta/vuosi ikäihmisten liikkumiseen/aktivointiin liittyen.	Liikuntatoimi
Käynnistetään vuoden 2016 alussa neuvottelut Simonkylän vanhustenkeskuksen kuntosalin (tai muun kuntosalikäyttöön soveltuvan tilan) käyttämisestä ikäihmisille (vertaisohjaajaperiaatteella). Tällä tavoin Tikkurilan alueelle saataisiin myös toinen harjoittelupaikka helpottamaan Tikkurilan uimahallin kuntosalin ruuhkaa.	Liikuntatoimi
Omaishoitajien maksuton uinti- ja kuntosaliharjoittelu; liikuntapalvelut antoi vuoden 2015 lopussa kaikille omaishoitajille mahdollisuuden maksuttomaan uintiin ja kuntosaliharjoitteluun. Kokeilua jatketaan vuoden 2016 loppuun asti.	Liikuntatoimi
Kirjojen kotipalvelutoiminnan kokeilu vakiinnutetaan.	Kirjastotoimi
Kirjaston roolia erityisesti uusien digitaalisten palveluiden ja teknologisten laitteiden testaus- ja oppimisympäristönä vahvistetaan tuomalla kirjastoon eri toimijoiden tarjoamia palveluita ja tuotteita.	Kirjastotoimi
Vapaaehtois- ja vertaistoiminnan muotoja monipuolistetaan, ja tarjotaan ikäihmisille mahdollisuus tuoda oma osaamisensa ja innostuksensa kirjaston avulla osaksi kansalaisyhteiskuntaa (esim. tietotekniikan vertaisopastus, kirjastomummo- ja -vaaritoiminta).	Kirjastotoimi

4.4 Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistäminen maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalla

Asuinalueiden suunnittelussa ja rakentamisessa sekä uudessa asuntotuotannossa painotetaan esteettömyyttä, jotta ikäihmisten asuminen mahdollisimman pitkään omassa kodissaan olisi mahdollista.

Esteettömyys huomioidaan Vantaalla kaikessa suunnittelussa, oli kyseessä sitten uuden ympäristön suunnittelu tai vanhan parantaminen.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan tehtävänä on kaupunkirakenteen ja ympäristön sekä liikenteen ja yhdyskuntatekniikan kokonaisvaltainen kehittäminen, hallinta ja hoito sekä kaupungin strategisten tavoitteiden mukaisen elinkeinopolitiikan, maapolitiikan, asuntopolitiikan, ympäristöpolitiikan ja ympäristöterveydenhuollon kehittäminen ja toteuttaminen.

Toimiala valmistelee ja panee täytäntöön kaupunkisuunnittelulautakunnalle, tekniselle lautakunnalle ja sen yksityistiejaostolle sekä ympäristölautakunnalle ja sen rakennuslupajaostolle kuuluvat asiat sekä ohjaa ja avustaa kaupungin muita toimielimiä. Toimialaan kuuluvat kaupunkisuunnittelu, kuntatekniikan keskus, tilakeskus, rakennusvalvonta, talous- ja hallintopalvelut, ympäristökeskus ja yrityspalvelut.

Taulukossa 9 esitellään maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan suunnitelmat, joiden tavoitteena on parantaa ikääntyneiden hyvinvointia.

TAULUKKO 9. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmat maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalla

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIIN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA	VASTUUTAHO
Ikäihmisten asumisen ja palvelujen saannin turvaamiseksi Vantaalle rakennetaan asunto-ohjelman mukaisesti viisi vanhustenkeskusta vuosina 2018–2026.	Mato Soster
Kaupungin tavoitteena on, että näihin vanhustenkeskuksiin tulee vuokra-asuntoja, senioriasuntoja, palvelutaloja sekä ympärivuorokautista hoivaa antavaa tehostettua asumispalvelua. Tällöin ikääntyneen asukkaan ei tarvitse muuttaa palvelutarpeen muuttuessa.	Mato Soster
Vanhustenkeskuksiin sijoittuu myös ikäihmisten päivätoimintaa sekä erilaisia julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin toteuttamia hyvinvointipalveluja.	Mato Soster
Asuinalueiden suunnittelussa ja rakentamisessa sekä uudessa asuntotuotannossa painotetaan esteettömyyttä, jotta ikäihmisten asuminen mahdollisimman pitkään omassa kodissaan olisi mahdollista.	Mato Soster
Kaupunki on vuosien varrella luovuttanut ja tulee jatkossakin luovuttamaan tontteja sekä valtion tukemille että yksityisille hoivakotihankkeille, joiden sijainnin valinnassa ja suunnittelussa tehdään yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan kanssa.	Mato Soster

Esteettömyys huomioidaan Vantaalla kaikessa suunnittelussa, oli kyseessä sitten uuden ympäristön suunnittelu tai vanhan parantaminen.	Mato
Sairaalat, palvelutalot ja terveyskeskukset huomioidaan talvikunnossapidon reitityksissä ja toimenpiteiden ajoituksissa.	Mato
Esteettömyys Helsingin Seudun Liikenne -kuntayhtymässä (HSL) on osa normaalia joukkoliikenteen suunnittelua ja kaupungin yhteistyö HSL:n kanssa on tiivistä myös joukkoliikenteen esteettömyyden osalta. Syksyllä 2015 Vantaalla aloitettiin liikennöinti uusilla lähibussilinjoilla (palvelulinjoilla) kuudella alueella. Nämä palvelulinjat on suunniteltu erityisesti ikäihmisten ja liikuntarajoitteisten tarpeisiin. Niiden toimintaa arvioidaan ja kehitetään vuoden 2016 aikana yhteistyössä HSL:n kanssa.	Mato

5 VANHUSNEUVOSTO JA YHTEISTYÖVERKOSTOT IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ

Kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntynyttä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi (Laki 980/2012, 4 §).

Vanhusneuvosto on otettava mukaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman valmisteluun sekä palvelujen ja laadun arviointiin (Laki 980/2012, 11 §).

Väestön ikärakenteen muutoksen seurauksena yhteiskunnan tulee mukautua laajasti entistä iäkkäämmän väestön tarpeisiin. Tarvitaan monialaisen tuen ja palvelujen tarpeen arviointiin perustuvia, yksilöllisesti räätälöityjä palveluita, jotka mahdollistavat ja tukevat iäkkään henkilön omaa toimijuutta. Tarvitaan aitoa yhdessä tekemistä niin, että kaikessa kehittämisessä ja päätöksenteossa kuuluu iäkkäiden oma ääni (STM 2013.)

Vanhuspalvelulain (980/2012) mukaan kunnan eri toimialojen on toimittava yhteistyössä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntynyttä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi (Laki 980/2012, 4 §).

Väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu edellyttää palvelujen tuottamista ja kehittämistä eri toimijoiden välisenä yhteistyönä. Ikääntyvien hoitoa ja hoivaa järjestetään usein yhdistäen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluita.

Vanhusneuvosto

Vanhusneuvosto on lakisääteinen (1.1.2014 alkaen) yhteistyöelin, jonka tehtävänä on olla ikääntyvien kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamisväylä. Vantaalla vanhusneuvosto on toiminut vuodesta 1999 lähtien. Vantaan kaupunginhallitus nimeää vanhusneuvoston varsinaiset sekä heidän varajäsenensä kahden vuoden toimikaudelle. Vanhusneuvoston jäsenet edustavat vanhusneuvostossa ikäihmisten asiantuntemusta. Lisäksi vanhusneuvostossa on seurakuntayhtymästä ja kaikilta toimialoilta asiantuntijaedustajat, joiden tehtävänä on tuoda edustamansa tahon ikääntyviä koskevat aiheet vanhusneuvoston käsittelyyn sekä viedä vanhusneuvoston aloitteet, kannanotot, lausunnot ja kehittämis ehdotukset omaan organisaationsa käsiteltäväksi.

Ikääntyneen väestön mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua kunnalliseen ja valtakunnalliseen päätöksentekoon on keskeinen laadun osatekijä. Lain (980/2012, 11 §) mukaan vanhusneuvosto on otettava mukaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman valmisteluun sekä palvelujen ja laadun arviointiin. Lisäksi neuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden,

osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta.

Vanhusneuvosto on seurannut ikäihmisten palvelujen kehittämistä tutustumalla toimintaan ja kuulemalla eri toimintojen vastuuhenkilöitä kokouksissaan. Vanhusneuvosto osallistui aktiivisesti vanhuspoliittisen ohjelma Viksun kehittämishankkeeseen ja toi siihen mukaan asiakasnäkökulmaa. Vanhusneuvosto on osaltaan koordinoanut ja osallistunut tämän suunnitelman laadintaan.

GeroMetro kehittämisverkosto

Vuonna 2014 perustettu GeroMetro on pääkaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) yhteinen kehittämisverkosto. Tavoitteena on hyvinvoiva ikäihminen. Verkostossa yhdistyy erilainen sosiaali- ja terveydenhuollon osaaminen, kehittäminen ja tutkimus. Verkoston työskentelyn päämääränä on ikäihmisen hyvinvoinnin lisääntyminen arjen tasolla.

GeroMetrossa kehittämisyksiköissä kokeillaan ja tutkitaan pienimuotoisesti erilaisia toiminta- ja palvelumalleja, jotka liittyvät ikäihmisen kotona asumisen tukemiseen. Kehittämistyössä tuotettua tietoa dokumentoidaan systemaattisesti, ja sen tueksi organisoidaan myös monialaista tutkimusta.

Yhteisen kehittämisrakenteen hyödyt saavutetaan parhaiten vertaisoppimisen ja -kehittämisen kautta käytännön työssä. Vuosien 2014–2016 kehittämisteemana oli muistisairaana ikäihmisen kotona asumisen tukeminen. Vantaalta on mukana seitsemän kehittämisryhmää.

GeroMetro kehittämisikauden 2016–2017 teemana on ”Ikäihmisen kotona asumisen tukeminen - monialainen palvelutarpeen arviointi ja kuntoutus”. Vantaalla kehittämiskohteina ovat kotikuntoutus ja tuettu kotiutus yhdessä kotihoidon kanssa. Vantaalta osallistuu GeroMetro -kehittämishankkeeseen 2016–2017 vanhuspalvelujen tulosityksiköistä 3–4 kehittämisryhmää.

Vapaaehtoistoiminta

Vantaan kaupunki tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia olla mukana vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoistoiminta on vierellä kulkemista ja ilon jakamista. Se tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia osallistua, toteuttaa itseään ja välittää toisesta ihmisestä.

Vantaan kaupungin koordinoima vapaaehtoistoiminta voi olla mm. toimintaa asukastiloissa tai ikääntyneiden parissa. Vapaaehtoinen voi toimia myös kulttuuriluotsina, kirjaston vapaaehtoisena, kuntosalin vertaisohjaajana, monikulttuurisessa vapaaehtoistoiminnassa tai lasten ja nuorten parissa. Myös vammaisten tukihenkilönä toimiminen on mahdollista.

Vanhus- ja vammaispalveluissa vapaaehtoiset voivat toimia yksin, yhdessä tai henkilökunnan rinnalla vanhusten tai vammaisten henkilöiden tukena ja virkistysinä. Vapaaehtoisten tukena ovat vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilöt ja koordinaattorit, jotka järjestävät vapaaehtoisille perehdytystä, tukea ja yhteisiä tapaamisia. Vapaaehtoistoiminnasta järjestetään säännöllistä koulutusta, mutta vapaaehtoisena voi aloittaa jo alkuhaastattelun jälkeen. Vapaaehtoisia toimii satoja sairaalan, hoiva-asumisen, palvelutalojen, päivätoiminnan ja kotihoidon piirissä.

Vantaan seurakuntien organisoima vapaaehtoistyö tuo käytännön apua sekä henkistä apua monen ikäihmisen arkeen. Seurakuntien ”kyläsepot”, ”nikkaristit” ja ”keikkapankkilaiset” tekevät pieniä asennus- ja korjaustehtäviä kodeissa sekä saattavat ja antavat asiointiapua. Lähimmäispalvelun vapaaehtoiset käyvät

säännöllisesti kodeissa tapaamassa vanhuksia. Vapaaehtoiset toimivat myös ryhmien ohjaajina, laitoksissa laulattajina ja kahvittajina sekä heitä on runsaasti avoimien ovien toiminnassa. Vantaan seurakunnilla on kaikkiaan yli 1 500 vapaaehtoista. Lisäksi Vantaan kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä SPR:n ja Polli ry:n kanssa.

Seurakunnan toiminta

Suurin osa suomalaisista on kristittyjä. Suurin uskonnollinen yhdyskunta on Suomen evankelis-luterilainen kirkko, johon kuuluu noin 78 % väestöstä. Suomen ortodoksinen kirkko on toiseksi suurin uskonnollinen yhdyskunta, johon kuuluu 1 % väestöstä. Evankelisluterilaisella kirkolla ja ortodoksisella kirkolla on Suomessa erityisasema. Niillä on esimerkiksi oikeus kantaa veroa. Muita uskonnollisia yhdyskuntia ovat mm. islamilaisuus, buddhalaisuus, hindulaisuus ja juutalaisuus.

Vantaan evankelisluterilaisen seurakunnan toiminnan tavoitteena on edistää ikäihmisten hyvinvointia. Vantaan seurakunnat palvelevat jäseniään kolmen toisiaan leikkaavan ja täydentävän kokonaisuuden kautta; hengellinen työ, yhteisöllinen työ ja yhteisöllisiin tarpeisiin vastaaminen sekä diakoninen työ. Näiden lisäksi on vielä vapaaehtoistoiminta, jonka kautta myös toteutetaan edellä mainittuja tehtäviä.

Ikäihmisten hengellistä elämää hoidetaan sekä seurakuntien kutsuvalla toiminnalla että vierailemalla eri paikoissa. Kaikkiin jumalanpalveluksiin ja muihinkin tilaisuuksiin osallistuu paljon ikäihmisiä ja osa niistä on suoraan suunnattu heille. Ikäihmisten hengellistä elämää hoidetaan myös säännöllisillä laitoshartauksilla lähes kaikissa vantaalaisissa vanhusten laitoksissa ja palvelutaloissa (kunnalliset & yksityiset). Lisäksi järjestetään hengellisen musiikin ryhmiä vanhusten hoivayksiköissä.

Seurakunnat tekevät yhteisöllistä työtä järjestämällä eläkeläiskerhoja, piirejä ja ryhmiä. Seurakunnalla on 15 säännöllisesti toimivaa ns. avoimien ovien paikkaa, joista useimmat ovat auki yhdestä kolmeen kertaa viikossa. Laajin aukioloaika on Tikkurilassa olevalla olotilalla, joka on auki joka arkipäivä. Syntymäpäiväjuhlia järjestetään kaikissa seurakunnissa ainakin 70/75-vuotiaille ja 80/85-vuotiaille. Näiden lisäksi järjestetään virkistyspäiviä ja retkiä.

Diakoninen auttamistyö kohtaa monia avun tarpeessa olevia ikäihmisiä. Diakoniatyöntekijät ja papit tapaavat ihmisiä vastaanotoilla, erilaisissa tilaisuuksissa ja kodeissa. Diakonista ryhmätoimintaa tehdään yhteistyössä myös kaupungin kanssa. Seurakunnat ovat järjestäneet virkistyspäiviä myös huonokuntoisille kotona asuville vanhuksille, jolloin niiden järjestelyissä on otettu huomioon ihmisten erityistarpeet mm. kuljetukset ja avustaminen ruokailussa sekä liikkumisessa.

Leskeksi jääneille tarjotaan mahdollisuutta sururyhmiin, joita on järjestetty toistakymmentä vuodessa. Vantaan kaupungissa on ikäihmisten osuus kasvanut vuosittain, joka on haastanut seurakunnat kehittämään omaa toimintaansa ja verkostoitumaan eri toimijoiden kanssa. Vantaan seurakunnat tekevät kiinteää yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden ja toimialojen kanssa. Yhteistyötä tehdään myös vantaalaisten järjestöjen kanssa. Vantaan seurakuntien kirkkoherrojen kokous on asettanut senioritoiminnan yhdeksi kärkihankkeeksi, jonka kehittämistä erityisesti seurataan tulevana vuosina. Seurakunta kantaa erityisesti huolta niistä ikäihmisistä, joiden liikkuminen rajoittuu vain oman kodin sisälle. Jokaisen on tärkeää tulla kohdatuksi ja arvostetuksi. Fyysisten ja henkisten tarpeiden lisäksi on tärkeää tunnistaa myös hengelliset tarpeet.

Yhdistys- ja järjestötoiminta

Vantaan Järjestörinki ry on vantaalaisten yhdistysten etujärjestö ja yhteistyöelin, jonka jäseniä ovat mm. kulttuuri-, liikunta-, maahanmuuttaja- ja sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, työttömien yhdistyksiä ja nuoriso- ja varhaisnuorisjärjestöjä sekä muita aatteellisia yhdistyksiä. Vantaan Järjestörinki ylläpitää tätä järjestöportaalia, joka on tuotettu RAY:n tukemassa vapaaehtoistoiminnan verkkopalveluhankkeessa. Vantaan Järjestörinkiin kuuluu 55 järjestöä. Vantaan kaupunki tekee yhteistyötä järjestöjen kanssa mm. vapaaehtoistoiminnan kautta. Yhdistykset ja järjestöt järjestävät ikäihmisille monenlaista toimintaa ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksia.

Taulukossa 10 esitellään suunnitelmat verkostojen osalta, joiden tavoitteena on parantaa ikääntyneiden hyvinvointia.

TAULUKKO 10. Vanhusneuvoston ja verkostojen ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämistoimet

IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN HYVINVOINTIA EDISTÄVIÄ TOIMIA	VASTUUTAHO
Vanhusneuvosto osallistuu entistä enemmän ikäihmisiä koskevien asioiden ja suunnitelmien valmisteluun sekä palvelujen ja laadun arviointiin.	Vanhusneuvosto Kaikki toimialat
Yhteistyötä vanhusneuvoston ja Vantaan kaupungin eri toimialojen kanssa tiivistetään.	Kaikki toimialat Vanhusneuvosto
Yhteistyötä muiden kuntien vanhusneuvostojen kanssa tiivistetään osallistumalla mm. kuusikkokuntien vanhusneuvostojen tapaamiseen.	Vanhusneuvosto
Vanhuspalvelujen tulosityksiköt osallistuvat pääkaupunkiseudun GeroMetron kehittämistyöhön ikääntyneiden hyvinvoinnin parantamiseksi.	Vanhus- ja vammaispalvelut
Vapaaehtoistoiminnan markkinointia ja rekrytointia parannetaan ja laajennetaan.	Vanhus- ja vammaispalvelut Konsas Seurakunta Järjestöt
Vapaaehtoistojen koulutusta ja perehdytystä lisätään.	Vanhus- ja vammaispalvelut Konsas
Seurakunnan ja eri verkostojen yhteistyötä parannetaan eri toimialojen kanssa.	Seurakunta
Kumppanuutta hyvinvointialan yritysten ja järjestöjen kanssa vahvistetaan.	Vanhus- ja vammaispalvelut

6 TOIMENPITEET JA VASTUUT

Tämä ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma sisältää runsaasti erilaisia suunnitelmia ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Osa suunnitelmista on kaikille toimijoille yhteisiä ja osa vain jonkun yhteisön omaa suunnittelua ja kehittämistä. Vanhusneuvoston ja vanhus- ja vammaispalvelujen johtoryhmän yhteisessä työpajassa marraskuussa 2015 nostettiin viisi keskeistä ikääntyneiden hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja parantamiseen tähtäävää tavoitetta hyvinvointisuunnitelman keskiöön. Nämä tavoitteet vuosille 2016–2017 ovat:

- 1) kotona asumisen tukeminen
- 2) yksinäisyyden vähentäminen
- 3) asiakaskeskeisyyden parantaminen
- 4) esteettömyys
- 5) liikuntakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen.

Taulukoissa 11–15 on esitelty tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, aikataulut, vastuutahot ja tuotokset.

TAULUKKO 11. Kotona asumisen tukeminen

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho	Tuotokset
Kotikuntoutusmallin luominen	2016–2017	Soster Vanhus- ja vammaispalvelut/ Vanhusten avopalvelut	Kotikuntoutuksen avulla asutaan kotona turvallisemmin.
Tehokuntoutuspilotin toteuttaminen	2016–2017	Soster Vanhus- ja vammaispalvelut/ Hoiva-asumisen palvelut	Tehokuntoutuksen avulla sairaalahoidon jälkeen kuntoudutaan kotiin.
Hoivateknologian käyttöönotto	2016–2017	Soster Vanhus- ja vammaispalvelut/ Vanhusten avopalvelut	Hoivateknologia lisää kotihoidon tuloksellisuutta ja vastaa kasvavaan palvelutarpeeseen.

TAULUKKO 12. Yksinäisyyden vähentäminen

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho	Tuotokset
Vapaaehtoistoimintaa koordinoidaan ja rekrytointia parannetaan järjestämällä koulutusta ja yhteisiä tapahtumia	2016–2017	Konsas Vanhus- ja vammaispalvelut Seurakuntayhtymä Järjestöt Yhdistykset	Vapaaehtoisten määrä kasvaa.

Liikkumista tukevia palveluja monipuolistetaan	2016—2017	Vanhus- ja vammaispalvelut	Mahdollistetaan ikäihmisten parempi liikkuminen kodin ulkopuolella ja osallistuminen yhteisölliseen toimintaan.
Kaupungin tiloja hyödynnetään ikäihmisten kokoontumisiin	2016—2017	Konsas Soster Sivi	Vastataan ikäihmisten kokoontumistarpeisiin paremmin.

TAULUKKO 13. Asiakaskeskeisyyden parantaminen

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho	Tuotokset
Kulttuurinmuutos asiakaskeskeisyyden vahvistamiseksi	2016—2017	Soster	Asiakas kokee tulleen kuulluksi kaikissa palveluissa.
Palvelutarpeen arviointia parannetaan	2016—2017	Vanhus- ja vammaispalvelut/ Asiakasohjausyksikkö	Sähköinen lomake otetaan käyttöön ja palvelutarpeen arviointi paranee. Palvelutarpeen arvio tehdään läpinäkyvästi asiakkaan ja omaisten kanssa.
RAI-arviointi on käytössä laajasti	2016—2017	Vanhus- ja vammaispalvelut	RAI-tulosten parempi hyödyntäminen asiakaskohtaisessa hoidon suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. RAI:n avulla toteutetaan laadukkaammat hoito- ja hoivaprosessit.

TAULUKKO 14. Esteettömyys

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho	Tuotokset
Esteettömyyden huomioiminen ikäihmisten palveluissa	2016—2017	Soster Mato	Vanhuspalvelut kiinnittää huomiota esteettömyyteen asukkaan kotiympäristössä.
Esteettömyyden huomioiminen rakentamisessa ja suunnittelussa	2016—2017	Mato	Ikäihmisten asumisratkaisuihin esteettömyys mahdollistaa kotona asumisen.

TAULUKKO 15. Liikuntakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho	Tuotokset
Kuntosalien ja harjoittelupaikkojen lisääminen, ja palvelujen kohdentaminen entistä paremmin ikäihmisille	2016—2017	Liikuntatoimi	Ikäihmiset kiinnostuvat kuntosaliharjoittelusta enemmän.
Ikääntyneiden ohjausta liikkumaan lisätään	2016—2017	Vanhus- ja vammaispalvelut Terveyspalvelut Liikuntatoimi	Terveysasemien liikunta-apteekit tukevat ikäihmisten liikkumista. Sporttikortti 75+ lisää ikäihmisten liikunnan harrastamista.

7 HYVINVOINTISUUNNITELMAN SEURANTA

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman 2016—2017 tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain toimialojen strategioiden toteutumisen yhteydessä ja toimenpiteiden onnistuminen raportoidaan vuosikatsausten yhteydessä.

Vanhuspalvelujen riittävyys ja laatu raportoidaan vanhuspalvelulain (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista) mukaisesti sosiaali- ja terveyslautakunnalle vuosittain.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2016—2017 on osa Vantaan kaupungin kuntastrategiaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja vanhus- ja vammaispalvelujen strategista johtamista. Ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi ennaltaehkäisy on vaikuttava ja asiakaskeinen tapa vähentää raskaampien palvelujen tarvetta. Kaupungin eri toimialat ja verkostot esittelevät suunnitelmassa ikäihmisten palvelujen kehittämistoimia. Vanhusneuvosto käsittelee ja seuraa säännöllisesti vuosittain eri toimialojen ja kolmannen sektorin suunnitelmat iäkkään väestön tukemisessa.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman 2016—2017 viisi keskeistä tavoitetta, kotona asumisen tukeminen, yksinäisyyden vähentäminen, asiakaskeskeisyyden parantaminen, esteettömyys ja liikuntakyvyn ylläpitäminen, suuntaavat palvelujen parantamista. Tavoitteiden saavuttamiseksi on laadittu 13 toimenpiteen ohjelma, jota seurataan vuosittain toimialojen omien strategioiden toteutumisen yhteydessä ja toimenpiteiden onnistuminen raportoidaan vuosikatsausten yhteydessä. Vanhusneuvosto seuraa osaltaan toimenpiteiden toteutusta.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (ns. vanhuspalvelulaki) astui voimaan 1.7.2013. Laki luo puitteet vanhuspalvelujen kehittämiselle. Tässä suunnitelmassa esitellään Vantaalla käynnissä olevat ja suunnitellut vanhuspalvelujen kehittämistoimenpiteet. Nämä toimenpiteet raportoidaan vanhuspalvelulain raportoinnin yhteydessä sosiaali- ja terveyslautakunnalle vuosittain.

LÄHTEET

Hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Ratkaisujen Suomi. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.

Luettavissa:

http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

Helldan, A & Helakorpi, S. 2014. Eläkeikäisen väestön terveyskäyttäytyminen ja terveys keväällä 2013 ja niiden muutokset 1993—2013. THL. Raportti 15/2014. Luettavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116236/URN_ISBN_978-952-302-188-4.pdf?sequence=1

Kaikkonen R, Murto J, Pentala O, Koskela T, Virtala E, Härkänen T, Koskeniemi T, Ahonen J, Vartiainen E & Koskinen S. Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen perustulokset 2010—2014. Luettavissa:

www.thl.fi/ath

Kuusikko-työryhmä. 2015. Kuuden suurimman kaupungin vanhusten sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten vertailu 2014. Edita Prima Oy, Helsinki.

Luettavissa: http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_Files/downloads/Vanhuspalvelut/Vanhuspalvelujen_kuutosraportti_2014.pdf

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012). Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

STM. 2008. Kansallisen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma 2008—2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:16. Luettavissa:

http://stm.fi/documents/1271139/1359649/Kansallinen_terveyserojen_kaventamisen_toimintaohjelma_2008_8211_2011_fi.pdf/e176391d-fddf-4677-ac98-9d4725548e15

STM. 2013. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Luettavissa:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110355/ISBN_978-952-00-3415-3.pdf?sequence=1

STM & Suomen Kuntaliitto. 2013. ”Vanhuspalvelulaki”. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. Muistio lain toimeenpanon ja tulkinnan tueksi.

Luettavissa: http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/yleiskirjeet/2013/y13802013/STM_Kuntaliitto_liitemuistio_yleiskirjeeseen_13802013_evl.pdf

Sulkava, R. 2005. Dementia. Terveyskirjasto. Luettavissa:

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00035#T2

Terveystieteiden tutkimuskeskus (1326/2010). Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Vantaan kaupunki. 2013. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelma.

Vantaan kaupunki. 2014a. Kaikkien yhteinen Vantaa. Vantaan monikulttuurisuusohjelma 2014—2017.

Luettavissa: http://www.tem.fi/files/40476/kaikkien_yhteinen_vantaa.pdf

Vantaan kaupunki. 2014b. Tilastotietoja eläkkeensaajista Vantaalla ja muissa isoissa kaupungeissa vuodelta 2012. Vantaan tietopalvelu. Tilastokatsaus 8:2014. Luettavissa:
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/107521_Tilastokatsaus_8_2014_Tilastotietoja_elakkeensaajista_Vantaalla_ja_muissa_isoissa_kaupungeissa_v.pdf

Vantaan kaupunki. 2014c. Vantaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2014–2023.

Vantaan kaupunki. 2014d. Väestötilasto. Vantaan tietopalvelu.

Vantaan kaupunki. 2014e. Vähintään 65 vuotta täyttäneet Vantaalla. Vantaan tietopalvelu. Tilastokatsaus 1:2014. Luettavissa:
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/107624_Tilastokatsaus_1_2014_Vahintaan_65_vuotta_tayttaneet_Vantaalla.pdf